

DIN PUBLICAȚIUNILE CASEI ȘCOALELOR  
BIBLIOTECA AUTORILOR CLASICI GRECI ȘI ROMANI

No. 18

ARISTOFAN

NORII

COMEDIE TRADUSĂ ÎN VERSURI

DE

IOAN BILEȚCHI-ALBESCU

BUCUREȘTI

„TIPOGRAFIILE ROMÂNE UNITE”, RAHOVEI, 50.

1923

PREȚUL LEI 10.—



DIN PUBLICAȚIUNILE CASEI ȘCOALELOR  
BIBLIOTECA AUTORILOR CLASICI GRECI ȘI ROMANI

---

---

# ARISTOFAN

---

## NORII

COMEDIE TRADUSĂ ÎN VERSURI

DE

IOAN BILEȚCHI-ALBESCU

—•••—  
BUCUREȘTI

„TIPOGRAFIILE ROMÂNE UNITE“ RAHOVEI, 50

1923



## PREFAȚĂ.

---

Aristofan în haină românească. Nu e el, ci doară umbra lui, evocată de pe insulele fericitorilor.

El nu vorbește, el șoptește.

Pentru cuvintele-i chilometrice, alcătuite în alt spirit decât al limbii noastre, și pentru jocurile de cuvinte, cari provoacă zimbetul, ducându-l mai departe dela om la om, cu greu se va afla o versiune cu totul adecvată.

Statuele celor vechi se prezintau ochilor în deplina nuditate a corpului; de pe scena antică puteau să răsune și vorbe obscene. Publicul priviă, ascultă și admiră. Altfel e astăzi. Urbanitatea modernă și estetica au izgonit totul ce e obscen.

Versiunea română a trebuit să considere această lege și să înconjure unii termeni, condamnați de gustul nostru estetic. Dar prin aceasta, Aristofan n'a pierdut nimica din originalitatea sa.

Tendința operei rămâne și așa destul de evidentă și-și va exercita puterea morală, educativă și în veacul nostru, cu toate scăderile ei.

*Trăducătorul.*

---



## INTRODUCERE.

---

Pentru un popor nici un timp nu este așa de periculos ca acela în care el, dând la o parte orice tradiție ca un balast învechit, începe să-și caute o nouă orientare de viață în speculațiuni filozofice.

Pentru Atenieni, acest timp începe cu sosirea la Atena a unor bărbați ca Protagora din Abdera, care arată că nu există nici un adevăr obiectiv, etern, care să aibă sancțiunea recunoașterii unanime, ci numai unul relativ, subiectiv, căci fiecare om ca individ dă valoare lucrurilor: *el e măsura a tot ce există și nu există*. Din punctul său de vedere, fiecare individ are dreptate și asupra aceluiaș lucru pot fi mai multe adevăruri.

Aceasta eră consecința firească a speculațiunilor de până acuma, cari însă se mișcașeră pe alt teren, pe cel metafizic - cozmologic. Generalizat, acest principiu a fost aplicat de sofști și în morală, zdruncinându-i temeliiile de veacuri.

Pe de altă parte, Gorgia din Leontini în Sicilia, în strălucite cuvântări înflorite și cu cadențe ritmice mergea și mai departe și nega totul, și zei și religiu-ne și morală.

Acestea erau învățăturile sofștilor. La cursurile lor alergă tineretul din casele cele mai bune, plătind ca onorar sume considerabile, căci sofștii erau oameni cu vaste cunoștințe enciclopedice. Invățătura lor avea și o parte pozitivă, activă, care pregătia pe tineri pentru viața politică, avocatură ș. a.

Ea erà cu atât mai atrăgătoare, cu cât sofistul, după principiile sale, nu trebuie să fie totdeauna în drept, ca să poată reuși. Chiar fiind apărătorul unei cauze nedrepte, el aveà pretenția să-și doboare adversarul.

Unica condiție erà puterea convingerii.

Școala sofistilor dădù îndată roade. Un auzitor al lor, Euripide, cel mai tânăr dintre cei trei mari scriitori tragici ai Atenienilor, în atmosfera ultrapioasă, bigotă, a teatrului, pe a cărui scenă omul suferia fără să fie conștiu de vina sa, aduce o radicală schimbare. Aici, pasiunile omenesti află în el un îndârjit apărător, iar eroii și eroinele sale le susțin și apără înaintea conștiinței omenesti ca niște avocați bine pregătiți. Teatrul nu mai erà deci paladiul vechilor tradiții. În fața zeității atotputernice, arbitrare, omul își reclamă drepturile sale.

În contra apucăturilor vechi mai lucrà însă și alt cineva: un bărbat cu chip de Silen, chel, cu nasul cârn, ceva corpulent, dar mic de stat, Socrate. Dar el luptă și în contra fanfaronadei sofistice cu aceeași îndârjire ca și în contra concepțiilor greșite, înrădăcinate în conștiința poporului. Și la dânsul alergă tineretul, dar el nu luà nici un ban. Școala lui erà publică, erà pretutindeni, unde aflà oameni. Ea erà accesibilă tuturor stărilor și vârstelor.

Vechea comedie atică, asumându-și rolul de conservatoare și apărătoare a vechilor tradiții, cari se pot mândri cu un trecut glorios, pornește lupta în contra tuturor curentelor de modernizare. Pe acest front luptă și Aristofan.

În comedia „Norii”, care simbolizează înfumurarea modernă, armele zeflemelei și ale caricaturii sânt îndreptate în contra lui Socrate.

O caricatură bună exagerează, de multe ori până la grotesc, notele caracteristice ale personagiilor, însă așa ca să le putem distinge la prima vedere. Cu greu



putem spune aceasta și despre Socrate din comedia „Norii”.

Aristofan i-a luat atâtea din apucăturile lui originale și i-a dat atâtea atribuțiuni străine, încât e de nerecunoscut. Deaceea, cel ce va citi „Norii”, fără să cunoască „Amintirile” lui Xenofon și admirabilele pagini din scrierile lui Platon, își va face o idee cu totul falsă despre unul dintre cei mai distinși gânditori ai omenirii și despre morala lui, care stoarce și astăzi admirația lumii.

Cauza o vom afla în tendința comediei. Lui Aristofan i-a trebuit un tip, care să concretizeze întreaga direcție a modernismului cu libera lui gândire, cu educația-i greșită, cu sterilele-i speculațiuni metafizice-naturaliste, cu pasiunea-i exagerată după procese. A căutat tipul și l-a numit Socrate. Masca aceea, care reprezintă figura prea bine cunoscută a popularului filozof de pe ulițele și piața Atenei, apărură pe scena teatrului lui Dionys în anul 423 î. d. H., dar publicul nu o recunoscu.

Poetul obținură premiul al treilea, ceea ce însemnă pentru el o înfrângere.

Socrate din „Norii” e încarnarea sofisticii, pe care el a combătut-o cu înverșunare, și a speculațiunilor naturalistice, de care el nici nu voia să știe. Nu toată Atena însă îl cunoștea pe Socrate și calitățile lui. Tipul său, contrafăcut prin caricatură de pe scenă, se întipări în memoria privitorilor neștiutori și fu confundat îndată cu sofistii aței și corupători ai tinereții.

Că și această idee falsă a contribuit întrucâtva la condamnarea filozofului, aceasta se vede din Apologia lui Platon.

Aristofan însă consideră comedia „Norii” ca una din cele mai bune ale sale și în parabaza, adausă mai târziu, se plânge de nepriceperea publicului. El se purtă cu gândul să o aducă din nou pe scenă și în acest scop modifică unele părți și adausă altele nouă.

Comedia ce ni s'a păstrat, cuprinde părți vechi și mai nouă dintr'o redacție posterioară.

Dar dacă caricatura n'a nimerit bine adresa, ea cuprinde totuș scilipiri radioase ale unui mare talent, comedia excelează prin unele pasagii de cea mai înaltă poezie, care se apropie de splendoarea imnului, când laudă pe zeii ocrotitori ai Atenei, personală, de un lirism adânc în parabază, comică, zglobie, pe alocuri obscenă, când vorbește ucenicul moșneag, crescut la țară, patriotică și educativă în partea ei finală.

Ea ne desvăluie câteva peisaje luminoase din viața antică, atât de depărtată de noi prin concepția ei, dar totuș aproape în manifestările sufletului omenesc, veșnic acelaș.

Cuprinsul comediei e următorul :

Un sătean bogat, Strepsiade, se căsătorește cu o copilă din vestita familie a Alcmeonizilor, din care faceă parte Pericle și Alcibiade. Lucsul tovarășei sale de viață îi reduceă averea, iar el e prea slab, ca să se opună. Mai târziu i se naște un băiat, Fidippide, care, crescut sub influența mamei și a rudelor ei aristocrate, se dedă pasiunii curselor de cai, care înghite și bruma de avere ce mai rămase. Și acum tatăl e prea slab, să se opună, el împrumută deci bani pe camătă, ca să satisfacă pasiunea fiului. El s'a mutat la Atena și nu departe de Socrate își are cășcioara, dormind cu fiul și cu sclavii în aceeaș cameră.

Aici începe comedia. E noapte, după cântători. Pe Strepsiade, grijile nu-l lasă să doarmă. După multă bătaie de cap, a aflat un mijloc, cu care crede să poată scăpa de datorii. El a auzit că Socrate, un bun învățător de retorică, are în casa sa două feluri de vorbiri, una mai tare și una mai slabă. Chiar de-și alege cineva pe cea slabă, el totuș reușește în procese. Strepsiade își trezește feciorul și-i face propunerea, să

merge la Socrate și să învețe oratoria. Dar fiindcă Fidippide se teme să nu-și piardă prin studiu sănătatea, respinge propunerea tatălui său.

S'a făcut ziua. Ca să scape de datorii, bătrânul s'a hotărît să facă un pas eroic. Bătrân și uituc cum e, e gata să merge la Socrate și să învețe oratoria.

Tabloul se schimbă. Sântem înaintea casei lui Socrate, Strepsiade bate la ușă. Un elev îi iese în față și-i povestește câteva nădrăvăanii din înțelepciunea maestrului. Apoi camera de studii se deschide, iar sus, în regiunile văzduhului, într'un fel de hamac, se vede Socrate, adâncit în speculațiuni despre căile soarelui. Strepsiade îi spune păsurile sale. Bătrânul află că aici zeii obicinuiți nu mai au nici o trecere și că un soi nou de zei se adoră : norii.

După câteva ceremonii introductive, maestrul se roagă la zeii sofistilor : Văzduhul, Eterul și Norii.

În *parodos*<sup>1)</sup> apare pe orchestră corul Norilor, venind pe intrarea din stânga, mai întâiu nevăzut de public și actori. După ce au lepădat învelitoarele de rouă, se arată în chip de femei muritoare și ridică un imn întru premărirea Atenei.

În *episodiul*<sup>2)</sup> I-ii, Socrate arată lui Strepsiade puterea universală a Norilor. Bătrânul e convins în fine de puterea lor și e gata să suporte orice suferință, numai să fie învrednicit de mila lor. Într'un cântec plin de entuziasm i se promite putere și mărire. Bătrânul însă trebuie inițiat în noua învățătură, desbracă himatiul și intră în sfânta sfintelor, călăuzit de urările corului.

Pe scenă nu e nimeni. Urmează *parabaza*<sup>3)</sup>,

1) *parodos* e cântecul executat de cor, când acesta apare în orchestră.

2) *episodiile* sunt scenele de dialog, care se petrec după apariția corului.

3) *parabaza* era alcătuită din versuri, parte recitate, parte cântate, pe cari maestrul corului le adresă publicului în numele poetului.

în care corul, în numele și persoana poetului, se plânge de supărarea ce a simțit-o la întâia reprezentare a comediei.

În episodul al II-lea, Socrate își introduce ucenicul în învățarea metrelor, ritmelor și a ortoepiei. Bătrânului îi lipsește înțelegerea necesară, făcând doar unele observații hazlii. În câteva probleme de natură juridică, bătrânul arată istețime și șiretenie. Dând însă într'un caz fictiv sinuciderea ca unica soluție de a scăpa dela condamnare și văzându-se prea uituc, Socrate îl alungă acasă. În desperare, Strepsiade întreabă de sfat corul Norilor, care-l îndeamnă să-și trimită fiul la învățătură.

Strepsiade se duce acasă. Corul îndeamnă pe Socrate să fie mai indulgent cu bătrânul.

În episodul al III-lea, Strepsiade își înduplecă fiul, ca să intre la Socrate la învățătură și amândoi se îndreaptă spre casa acestuia. Filozoful e gata să-l primească, lăsându-l să-și aleagă însuș direcția învățăturii. Socrate și Strepsiade se retrag de pe scenă, pe care însă apar Cuvântul drept și Cuvântul nedrept, cel dintâiu reprezentantul educației vechi, severe, al doilea reprezentantul educației moderne, liber-cugetătoare, atee, sofistică. Din lupta ce se încinge între amândoi, cuvântul nedrept iese biruitor.

Strepsiade apare din nou și lasă fiul în seama lui Socrate.

În episodul al V-lea, Strepsiade vine de-și ia fiul dela Socrate, aducând acestuia onorarul convenit. Bucuria lui e mare, căci de acuma va scăpa de cămătari.

Pasia și Aminia, doi cămătari, se prezintă la termenul legal și cer banii împrumutați și dobânda, sânt însă respinși prin sofismele bătrânului și amenințați cu bătaia.

Corul prevestește răsplata bătrânului pentru și-reața lui înțelepciune.

In *exodos*<sup>4)</sup> profetia corpului se împlinește. Bătut de fiul său, Strepsiade iese afară, apelând la ajutorul vecinilor.

Provocat de cor, moșneagul povestește conflictul de vederi, care intervenise între amândoi și care a îndreptățit pe fiu să lovească în tatăl său. Bătându-și joc de orice morală și tradiții, Fidippide arată că poate dovedi că nu e imoral să bată și pe maică-sa.

Revoltat de atâta îndrăzneală, bătrânul ridică grele acuze în contra corului, care l-a îndemnat să-și trimită feciorul la Socrate.

Deodată corul, care sprijinise până acuma pe Socrate, își schimbă atitudinea. Zinele Norilor se prefac în apărătoarele vechilor tradiții și a fricii de zei și arată lui Strepsiade nebunia ce făcuse.

Acesta cere atunci iertare dela zeii pe cari i-a jignit și aleargă cu un sclav să dea foc casei lui Socrate.

---

4) partea finală a comediei.



# NORII

COMEDIE DE ARISTOFAN

TRADUSĂ ÎN VERSURI

DE

IOAN BILEȚCHI-ALBESCU

---





# NORII

## COMEDIE DE ARISTOFAN

---

### PERSOANELE :

Strepsiade

Fidippide

Un servitor al lui Strepsiade

Discipoli ai lui Socrate

Socrate

Corul Norilor

Cuvântul drept

Cuvântul nedrept

Pasia, un creditor

Aminia, alt creditor

Un martur și Xenthia, stațiști

---



# NORII

## *Strepsiade.*

Of, Of !

Grozav de lungă-i noaptea, prea slăvite Zeus,  
E nesfârșită. Ziua nu va mai sosi ?

De mult acum cocoșul l-am auzit cântând.  
Dar robii horăesc. Ce vremuri am ajuns !

*Rășboiu*<sup>1</sup> cât rău adus-ai, blestemat să fii !  
Nu pot nici robii mei chiar să mi-i pedepsesc.

Nici coconașul ăsta, scumpu-mi fecioraș,  
Din noapte nu se scoală ; nepăsător și cinci  
Gojoace vânturându-mi, doarme fără griji.

Să horăesc și eu dar, bine învelit.

Sărmanul, însă văd că nu mai pot dormi.

Risipa lui mă mușcă, iesle, datorii.

El, fiu-mi e pricina. Cu plețe lungi în vânt<sup>2</sup>

Pe roibu-i când s'avântă, când în caretă sbeoară.

De cai îmi aiurește și noaptea. Mă topesc

Din viață, luna când *icadele*<sup>3</sup> mi aduce.

Mereu dobânda crește. Băietе, lampa ia

Și condica mi-o scoate, să văd ce-i scris în ea,

Să-mi văd de credito-i, să calcul camăta.

Sânt zece și două *mine*<sup>4</sup> dator lui Pasia.

Lui Pasia ? Și pentru ce ? Cu ce m'am procopsit ?

Cu un roib cu *copă*<sup>5</sup> înfierat. Vai mie, vai !

Din cap un ochiu mai bine cu o piatră îmi scoteam.

*Fidippide.*

Greșit-ai drumul, Filon, păzește drumul tău °!

*Strepsiade.*

'Acesta este răul, care m'a sdrobit.  
Căci cursele și-al nopții vis i-au otrăvit.

*Fidippide.*

Tu câte curse faci cu carul înarmat<sup>7</sup> ?

*Strepsiade.*

In multe alergături pe tatăl l-ai mânat.  
Dar care-î datoria după Pasia ?  
Trei mine pe caretă lui Aminia.

*Fidippide.*

Pe arenă scoate calul, acasă de acolo<sup>8</sup> !

*Strepsiade.*

Dar, dragul meu, din ale mele tu m'ai scos,  
Procese când pierdai și sub sechestru când  
M'au pus pentru dobândă.

*Fidippide.*

E 'adevărat  
Că noaptea 'ntreagă, tată, te chinuești în pat ?

*Strepsiade.*

Mă mușcă din saltele, mă mușcă un demarh<sup>9</sup>.

*Fidippide.*

Nesocotit vorbești, dar lasă-mă să dorm !

*Strepsiade.*

Dormi, dragul meu, acum ; aceste sarcini poate  
Pe capul tău odată se vor întoarce toate.

40

Ah !

Perit-ar fi mai bine aceea *pefitoare*,<sup>10</sup>

Ce mi-a adus pe muma-ți la însurătoare.

Trăiam atunci la țară, cel mai fericit

Traiu, mucezind, murdar, de orice griji scutit.

Ștubee 'n abundență și turme aveam și vii.

Sătean eu, din oraș, din ai lui *Megacle*<sup>11</sup> copii

Pe-a lui *Megacle* nepoată luat-am de soție,

Din mare neam, trufașă, *Coisira*<sup>12</sup> aveà să fie.

Ea-mi deveni soție, hodina 'mpărții cu ea.

50

Miros de lozniță, must, de lână răspândiam,

De safran ea, de mirhă, diverse aromate,

De lux și de istravă, *Colias*, *Genetillis*.<sup>13</sup>

Nu zic că sta degiaba, dar totul îmi *băteà*.<sup>14</sup>

Himatiul<sup>15</sup> acesta-i arăt și-i zic așa :

Femeë, vezi dovadă de hărnicia *ta*.<sup>16</sup>)

*Un servitor.*

Ni s'a trecut uleiul, ce 'n lampă am avut.

*Strepsiade.*

La ce ai aprins lampa de uleiu înghițitoare ?

Incoace vin'. să *plângi* !<sup>17</sup>

*Servitorul.*

Să plâng, dar pentru ce ?

*Strepsiade.*

Prea groasă o feștilă în lampă că mi-ai pus.  
 Apoi, după o vreme, la ceartă am ajuns  
 Cu buna mea soție, când fiu-mi se născu,  
 Acesta și un nume să-i punem ne gândiam.  
 Pasiunea să-i consacre de cai pe viitor,  
 Xantip voiă să-i zică, Harip sau Callippid,<sup>18</sup>  
 Bunicu-i<sup>19</sup> s'amintească, doriau un *Fidonid*.<sup>20</sup>  
 Mult timp ținut-a vrajba; la urm' am convenit  
 Și eu și ea și nume-i dădurăm *Fidippid*.<sup>21</sup>  
 Luându-mi ea băiatul, mi-l alintă așa:  
 „La vârsta-ți ca Megacle cu carul de-ai alergă  
 Spre acropolă 'n haine scumpe”. Apoi eu:  
 „Pe munți stâncoși la vale să mâi ca tatăl tău  
 De capre multe turme, în blăhuri învelit”.  
 Dar nu-mi ținù cuvântul. Pe cal afurisit  
 Imi spulberă averea. Sărmanul, eu acum  
 Gândind o noapte întreagă să ies cu bine 'n drum,  
 O unică potecă aflai, dar îndrăcită.  
 De 'nduplec pe acesta, și ea-i binevenită.  
 Din somn deci să trezesc pe fiu-mi mai întâiu.  
 Plăcută deșteptarea din somn să-i fie apoi.  
 Hei Fidippide, dragă Fidippide!

*Fidippide.*

Dar tată, ce-i?

*Strepsiade.*

Sărută-mă și mâna dreaptă 'ntinde 'ntâiu!

*Fidippide*

Ei tată, dar apoi?

*Strepsiade.*

Să-mi spui de drag mă ai.

*Fidippide.*

Jur pe acest *Poseidon*,<sup>23</sup> ocrotitor de cai.

*Strepsiade.*

Ah, lasă ocrotirea dată de ăst zeu,  
Căci ăsta zile negre mi-a urzit mereu.  
Iar dragoste fiască de inima-ți străbate,  
Copile, ascultă-mi vorba!

*Fidippide.*

Ce s'ascult din toate?

*Strepsiade.*

Cât mai de grabă schimbă-ți traiul! Mi te du,  
Și 'nvață ce-ți voui spune! Ascultă-mă și tu!

*Fidippide.*

Porunca spune-mi!

*Strepsiade.*

Vei urmă?

*Fidippide.*

Îți jur că da.

Pe *Dionys*.

*Strepsiade.*

Indreaptă atunci privirea 'ncoace !  
Ușița astă și căsuța o vezi bine ?

*Fidippide.*

O văd, dar, tată, ce să 'nsemne pentru mine ?

*Strepsiade.*

'Acolo e locașul gânditorilor.  
Cu meșteșug ei dovedesc că vast cuptor  
E cerul, ce deasupra noastră e întins,  
Iar bietul om n'ar fi decât cărbune aprins.  
Aceștia știu să 'nvețe, când argint le dai,  
Să bați cu vorba, drept de ai și chiar de n'ai. <sup>23</sup>

*Fidippide.*

Ei cine-s ?

*Strepsiade.*

'Acurat nici nu știu cum se chiamă.  
Sânt oameni cumsecade și gânditori de seamă.

*Fidippide.*

Sânt răi, îi știu, vorbești de cei lăudăroși,  
*Desculți* <sup>24</sup> îi vezi pe drumuri, în față gălbăgioși.  
*Cherefon* <sup>25</sup> e între ei și Socrate cel smintit.

*Strepsiade.*

'Ah, pază pune gurii, băiat nesocotit !  
De vrei o alinare în greul nostru traiu,  
Fii ca și ei și lasă pasiunea ta de cai !



*Fidippide.*

Nu pot, îți jur pe Bacchus, chiar dacă mi-ai da  
*Fazanii*<sup>26</sup> ce-i îngrijește în curte *Leogora*.<sup>27</sup>

*Strepsiade.*

Odorul meu prea scump, mergi, tatăl te conjură.  
 Mergi de învață!

110

*Fidippide.*

Dar ce fel de învățătură?

*Strepsiade.*

De vorbe două feluri cică sânt la ei,  
 Mai tare și mai slabă 'n orice lucru vrei.  
 Din ele cea mai slabă cine o vorbește,  
 Dreptate fără să aibă, cică biruește.  
 Iar tu de 'nveți acuma vorba cea nedreaptă,  
 Plăti-voiu datoria ta la Sfântu-Așteaptă.  
 Căci nimărui nici un obol<sup>28</sup> eu n'aș plăti.

*Fidippide.*

Nu pot urma, căci fața-mi palidă de-ar fi,  
 Pe cavaleri în față nu i-aș putea privi.

120

*Strepsiade.*

Jur pe Demetra, jur ca să-mi întorc privirea  
 Dela tine, dela ham, dela cal ce poartă semn.  
 La corbi să mi te duci din casă, un nedemn.

*Fidippide.*

Dar fără cal Megacle unchiul nū mă lasă,  
Ca să rămân. Mă duc. De tine nici nu-mi pasă.

*Strepsiade.*

Dar nici căzut și nici învins nu voiu zăcea.  
Bugându-mă la zei, să 'nvăț voiu îndreptă  
răciorul spre locașul gânditorilor.  
Sânt un moșneag și cam uituc și cam greoiu.  
Cum aste chițibușuri învăță-le-voiu?  
Sânt hotărît să merg. Ce stau, ce trăgănez?  
Să bat în ușă? Hei, băiete, hei, n'auzi?

130

*Un elev.*

La naiba! Cine-i cel ce'n ușă a bătut?

*Strepsiade.*

Sânt Strepsiade, al lui Feidon, din Kikynna.<sup>29</sup>

*Elevul.*

Intr'adevăr, se vede că ești un, necioplit,  
Când astfel, fără tact, în ușă ai lovit.  
Idea concepută-ai făcut să *avortăm*.<sup>30</sup>

*Strepsiade.*

Iertare, căci la țară departe am trăit.  
Dar spune-mi cum se chiamă lucrul avortat.

*Elevul.*

O spun la ucenici, altora nu-i iertat.

140

*Strepsiade.*

Dar mie poți să-mi spui cu 'ncredere, fii zic,  
In școala meditării vă vine-un ucenic.

*Elevul.*

Mistere sânt ce-ți spun. Ascultă ! Ispită  
Socrate de curând de poate stabili  
Cherefon raportul dintre picior și săritură  
La puricele care pe Cherefon pisă  
Și de pe a lui sprânceană pe Socrate săltă.

*Strepsiade.*

Măsura a aflat-o ?

*Elevul.*

Chiar foarte acurat.  
Intâiu topit-a ceară, pe purice luă  
Și 'n ceară amândouă picioare-i cufundă.  
Răcindu-se rămase ghete *persiene*.<sup>21</sup>  
Le deslipi, distanța măsură cu ele.

150

*Strepsiade.*

O rege Zeus, privește ce adâncă născocirea-i !

*Elevul.*

Năsdărăvănii de acestea de-a lui Socrate dorire-ai  
Să mai auzi ?

*Strepsiade.*

De ce nu ? Te rog, istorisește !

*Elevul.*

Cherefon Sfetianul odată-l ispitește  
 Și întreabă de țânțarul pe gură bâzâește  
 Sau partea din dărăt la asta îi servește.

*Strepsiade.*

Și ce a răspuns acela despre acel țânțar ?

*Elevul.*

O țeve înlăuntru are un țânțar  
 Ingustă, și subțire. Prin ea străbate vânt  
 Iuruș spre abdomenul-i, iat'al său cuvânt.  
 Când suflă cu putere spre al îngustimei goi  
 Și abdomenul-i scoate un admirabil miel.

*Strepsiade.*

O goarnă-i abdomenul țânțarilor, poți zice.  
 Savant de măruntaie, ești de trei ori fericit.  
 La judecată dară de gloabă poți scăpa,  
 Când la țânțari internul cunoaște cineva.

*Elevul.*

De mult și lui odată o farsă i-a jucat  
 Un *stelion*.<sup>82</sup>

*Strepsiade.*

Dar cum ? Ei, spune-mi acurat !

*Elevul.*

La lun' odată noaptea maestrul se uită,  
 Spre curbele ei drumuri gura și-o căscă,  
 Când stelionul naibii din grinzi se deșertă.

*Strepsiade.*

Mă bucurai că bine i s'a întâmplat.

*Elevul.*

Ieri seară ne trezirăm că n'avem de cinat.

*Strepsiade.*

Ei bine, la făină ce a mai născocit ?

*Elevul.*

Pe mas' întâiu cenușă puțină potrivî.  
Indoaie o tigiaie, apucă un compas,  
Din jertfă o bucată, iată, a sustras.

*Strepsiade.*

La ce de azi pe Tale<sup>33</sup> să-l mai admirăm ?  
Deschide deci, băiete, 'n lăuntru s'alergăm  
Și 'n graba cea mai mare arată-mi pe Socrate !  
'Am dor de 'nvățătură, dar deschide odat' !  
Dar Heracle, de unde-s fantomele ce văz ?

180

*Elevul.*

Mirarea te-a cuprins ? Cu cine aduc ? Ce crezi ?

*Strepsiade.*

Ei par că sânt Spartanii în Pylos găbuiți.<sup>34</sup>  
Dar spune-mi, ochii 'n jos de ce li-s pironiți !

*Elevul.*

Ce-i în pământ ei caută.

*Strepsiade.*

Cepe or fi căutând.

Dar cred că nu la asta este-al vostru gând.  
Căci cepe mari, frumoase știu unde se găsesc.  
Dar ce fac și aceștia de se tot pitesc ?

*Elevul.*

Sub Tartar ce 'ntuneric se află cercetează.

*Strepsiade.*

Dar partea din dărăt de ce spre cer privește ?

*Elevul.*

Așa, ea pentru sine deprinde astronomie.  
Dar intră, căoi se poate nainte să ne vie.

*Strepsiade.*

De n'ar veni maestrul, iar ei de-ar așteptă,  
Să 'mpărtășesc și lor pe scurt durerea mea.

*Elevul.*

Prea mult să stea la aer nu e obiceiul.  
Indată înlăuntru se întorc și ei.

*Strepsiade.*

Dar pentru zei, băiete, spune, aceasta ce-i l

*Elevul.*

*Astronomie-i*<sup>25</sup> asta.

*Strepsiade.*

Dar aceasta ce-i ?

*Elevul.*

Aceasta-i *geometrie*.<sup>66</sup>

*Strepsiade.*

Aduce vre-un folos ?

*Elevul.*

Poți măsura pământul.

*Strepsiade.*

Ogorul ce-i de 'ntors ?

*Elevul.*

Nu, dar întreaga lume.

*Strepsiade.*

Vorbești așa frumos.

Idea-i democrată și foarte de folos.

*Elevul.*

Aci e lumea 'ntreagă, pe o tablă ; spune l vezi ?  
Aicia e Atena.

*Strepsiade.*

Ce spui, nu pot să crez.  
Nu văd pe juri să șadă aicia judecând.<sup>67</sup>

*Elevul.*

Intr'adevăr, aici e-al 'Aticei pământ.

*Strepsiade.*

Dar unde e Kikynna și crăienii-mi unde ?

210

*Elevul.*

Aici sânt. Eubea vezi-o cum pătrunde  
Departa lungăreață 'n întinderea pustie.

*Strepsiade.*

Cu noi a cucerit-o Fericle, se știe.<sup>38</sup>  
Dar Lacedemon unde-i ?

*Elevul.*

Vezi-o înainte.

*Strepsiade.*

De noi cât de aproape ! Fie-vă aminte  
De-aici în largul lumii s'o mai depărtați !

*Elevul.*

Dar asta nu se poate.

*Strepsiade.*

Dar cine e acesta ce atârnă sus în coș ?<sup>39</sup> *Veți avea necaz.*

*Elevul.*

El în persoană.



*Strepsiade.*

Cine ?

*Elevul.*

Socrate.

*Strepsiade.*

Socrate ?

Mergi și cu voce tare încoace chiamă-mi-l !

220

*Elevul.*

Tu chiamă-ți-l acuma ! N'am vreme de pierdu.

*Strepsiade.*

Socrate, Socratică !

*Socrate.*

Dorința care-ți este, ființă de o zi !<sup>40</sup>

*Strepsiade.*

Intâiu ce faci acolo, te rog a-mi desluși.

*Socrate.*

Prin nori străbat și despre soare meditez.

*Strepsiade.*

Apoi din coș arunci la zei al tău despreț,  
Iar nu de pe pământ ?

*Socrate.*

Aşa de acurat

A 'naltului mistere nu le-aş fi aflat,  
De n'atârnăm privirea şi gându-mi ascuţit  
În strânsă cununie cu-azurul înrudit.  
Căci de-aş privi în sus de pē pământ, de jos,  
Zădarnică sforţare; pământul ăsta gros  
Atrage cu putere a minţii reveneală,  
Precum cardama trage din juru-i umezeală.

*Strepsiade.*

Ce spui?  
Mintea trage în cardamă umezeală?<sup>41</sup>  
O Socratică, vin', coboară, păsul meu  
E ca să-mi dai învăţătură, asta vreau.

*Socrate.*

Dorinţa spune-mi!

*Strepsiade.*

Vreau să 'nvăţ oratorie.  
De creditori avani, de grea cămătărie  
Sânt tras şi sânt împins; averea-i sechestrată.

*Socrate.*

Cum te-a cuprins nevoia aşă neobservată?

*Strepsiade.*

O boală m'a lovit, de cai, grozav ce 'nghite.  
Dintr'ale tale vorbe învaţă-mă, slăvite,  
Pe cea ce bani nu 'ntoarce, iar dacă plată vrei,  
Îţi jur că-ţi voi plăti, voi ridică chiar zei.

*Socrate.*

Pe care zei îmi juri ? Vei ști că pe la noi  
Curs zeii nu mai au.

*Strepsiade.*

Dar cui jurați apoi ?  
Celor de fier cum sânt pe la Bizanț în uz ? <sup>42</sup>

*Socrate.*

În cele sfinte vrei să știi ce-i adevăr ?

250

*Strepsiade.*

Mi-e martur Zeus c'aș vrea, de este adevăr.

*Socrate.*

Cu norii să vorbești de este a ta vrere,  
Cu zeii noștri, spune !

*Strepsiade.*

Îmi este o plăcere.

*Socrate.*

Sfințită-i astă sofă ; așează-te pe ea ! <sup>43</sup>

*Strepsiade.*

Ți-am ascultat cuvântul.

*Socrate.*

Apoi în mână ia

Cununa asta !

Aristofan, Norii, trad. de I. Bilețchi-Albescu.

3

*Strepsiade.*

Dar la ce, Socrate, vai ;  
Un *Atamas*<sup>44</sup> de jertfă voești ca să mă dai ?

*Socrate.*

Nu, dar inițierea în ale noastre așa  
O facem totdeauna.

*Strepsiade.*

Dar ce voiți profita ?

*Socrate.*

Isteț la vorbă, clopot, lamură la sfat  
Vei fi, dar de ce tremuri ?

*Strepsiade.*

Zău, spui adevărat,  
Căci presurat de tine lamură voi fi.<sup>45</sup>

*Socrate.*

Tăcere sacră 'n jurul tău și ascultă ruga, *moșnege*!<sup>46</sup>  
Stăpâne, Doamne, Văzduh imens, ce ții pământul în  
[slavă,  
Senin Eter, zeități slăvite, voi Nori cu solie de trăs-  
[net,  
Ridicați-vă, apareți, măreți stăpâni, savantului me-  
[șter în aer !

*Strepsiade.*

Încă nu, încă nu, pân' nu-mi mai string *mantaua*,<sup>47</sup>  
[să nu mă stropească !

De acasă plecând cu zor, cu alean, nici *chivăra*<sup>48</sup> nu  
[mi-am luat-o.

*Socrate.*

Veniți, veniți, Nori venerați, acestuia fiți mărturie!  
De *Olimpul*<sup>49</sup> vă este hodina dorită cu sfintele-i pis- 270  
[curi troiene,  
De 'n grădina tatălui Ocean o horă 'nvârțiți pentru  
[Nimfe,  
De-a Nilului deltă cu drag vă adapă și argintul vă dă  
[strălucire,  
De lacul *Meotic*<sup>50</sup> îl stăpâniți și 'a lui *Mimas*<sup>51</sup> stâncă  
[ 'n zăpadă,  
A mea rugă ascultați și jertfa-mi primiți cea sfântă  
[cu bucurie.

*Corul Norilor.*

Noi veșnic pribege  
Neguri s'aparem, zglobie ni-i firea, de apă și roaie.  
Sborul ne duce spre vârful umbrite  
Din oceanu 'n adâncuri ce geme.  
Străjile 'n zare privi-vom, surate, 280  
Sfinte vâlcele curgând de mană,  
Murmurătoare sfinte isvoare,  
Murmur de mare adânc răscolită.  
Ochiul *văzduhului*<sup>52</sup> veșnic lucește 'n  
Scânteietoare raze.  
Vălul de ceață, nemuritorul  
Chip ne arate, 'n zările albastre  
Ochiul măsoare pământul. 290

*Socrate.*

O prea slăvite zeițe, acum văd, chemarea mi-ați a-  
[scultat-o.  
Auzit-ai glas și bolta trosnind? Adoră a lor putere!

*Strepsiade.*

Vă ador, voi mult venerate ființi și 'n contra acestui  
 [trăsnet  
 Un pocnet slobod și eu acuş de frică și de cutremur.  
 Iertare să fie, dar nu mai pot ; m'apucă nevoile toate.

*Socrate.*

Poznit mai ești, dar să nu-mi faci ca comediianții  
 [ăștia!<sup>53</sup>  
 Ascultă tainic cum se mișc' un roi de cântare zeească!

*Corul Norilor.*

Norii purtând, virgine,  
 Mergem spre țara Paladei, cu mândri feciori,  
 [strălucită,  
 Dornice de-a lui Cecrope *cetate*.<sup>54</sup>  
 Tainic e locul de închinare,  
 Templul de *miști*<sup>55</sup> primitoru 'n  
 Sfinte ceremonii s'arată.  
 Iată daruri cereștilor zei,  
 Temple mărețe, scumpe statui,  
 Fără prihană cortegiuri de drepti,  
 Jertfe, cununi și ospete la zei,  
 Vara și iarna și oricând vrei,  
 Jocuri lui *Bromiu*<sup>56</sup> primăvara,  
 Coruri de Grații mândre, sonoare,  
 Doina cavalului tânguitoare.

*Strepsiade.*

Dar pentru Zeus, te rog să-mi spui, o Socrate, spu-  
 [ne-mi cine  
 Sânt aste ființe cu graiu divin ? Nu sânt poate chiar  
 [eroine ?

*Socrate.*

Sânt zinele Norilor, sânt ființi adorate de-un pierde  
[vară.  
Judecată ne dau și meșteșug la vorbă ne învățară  
Și minte și șarlatanii, cu fleacuri să bați lumea  
[ntreagă.

*Strepsiade.*

Abiã auzii al lor cuvânt și sufletu 'n exaltare  
Discuții caută și farmazonii, despre fum să *filozofeze*<sup>57</sup>, 320  
O părere cu alta mai mică 'mpungând, în vorbă să  
[contrarieze.  
Deci, dacă se poate, năprasnic dor mă mistue de-a  
[lor vedere.

*Socrate.*

Privește 'ncoace, spre *Parnas*,<sup>58</sup> în jos, în adâncă  
[tăcere,  
Cum se lasă le văd.

*Strepsiade.*

Ei unde, arată !

*Socrate.*

Prin văi, prin cele ponoare,  
Tot îndosindu-se 'n negru stol privește, cum se  
coboară !

*Strepsiade.*

Dar eu nu le văd.

*Socrate.*

Aici la intrare.

*Strepsiade.*

Cu greu le zăresc acuma.

*Socrate.*

Dar acum le vezi de bună seamă, de nu suferi de mi-  
[opie.

*Strepsiade.*

Intr'adevăr, venerabile sânt; acuma învăluie totul.

*Socrate.*

'Au n'ai știut că 's zeități și nici crezut-ai în ele?

*Strepsiade.*

Îți jur că nu, ci tot credeam că-s fum, că-s ceață și  
[rouă.

*Socrate.*

Ah, cât cres! De azi să-mi știi c'acestea hrănesc  
[sofiștii,<sup>60</sup>  
Vraci *turieni*<sup>60</sup> și doftori mari<sup>61</sup> și de cei inelați pân' la  
s [unghii<sup>62</sup>  
Și bălbăitori de coruri în rond<sup>63</sup> și tălmăcitori de  
[stele<sup>64</sup>  
Și pe leneșii toți cari s'au gândit, să le premărească  
[pe ele.

*Strepsiade.*

Cântau deci avântul pustiitor al uzilor Nori în lă-  
[mină de-orcane,  
Pe *Tifo*<sup>65</sup> buclatul cu capete o sută, vântoasele, soli  
[de urgie,  
Ge pajuri par cu umed sbor, văzduhul spintecătoare.



Slăviau deci zine de nori, de rouă, răsplată primind  
 [de la ele,  
 Uriase bucăți de pești în frigări și sturzii în bucățele.

*Socrate.*

Nu merită poate ?

340

*Strepsiade.*

Dar să-mi spui, ce chin suferit-au oare,  
 De nouri sânt într'adevăr, dar aduc cu muieri mu-  
 [ritoare !  
 Căci nu sânt nori adevărați.

*Socrate.*

Și cum sânt aceia, spune !

*Strepsiade.*

Sânt lână purtată de vânt mai degrab', dar nu așa o  
 [minune.  
 Și chip de femee n'au nici când ; dar uite ce nas au  
 [acestea !

*Socrate.*

Răspunde-mi acum ce te 'ntreb !

*Strepsiade.*

Dorința-ți mi-o lămurește !

*Socrate.*

Văzut-ai vre-odată privind în sus un nor ce pare  
*Centaur,*<sup>88</sup>  
 Sau panteră altul, altul lup ?

*Strepsiade.*

Văzut-am și chipuri de taur.

*Socrate.*

Adese se schimbă 'n orice chip și când îmi zăresc de  
[aceștia  
Sălbateci și cu pletele 'n vânt, de pildă pe-al lui Xe-  
[nofant<sup>67</sup> fiu,  
De patima-i oarbă bătându-și joc, se prefac îndată 'n  
[Centauri.

35

*Strepsiade.*

Ca fac, când pe *Simon*<sup>68</sup> îl zăresc ce-obștescul ban  
îndosit-a ?

*Socrate.*

Ca gândul de iute în lupi<sup>69</sup> se prefac, cu firea lor,  
[afurisită.

*Strepsiade.*

Pe Cleonym deci, pe leapădă scut, pe lașul, ieri  
[cum văzură,  
De aceea, acum văd și bine 'nțeleg, în *cerbi*<sup>70</sup> chiar  
[se prefăcură.

*Socrate.*

Pe *Clistene*<sup>71</sup> acum de curând văzând, luară chip de  
[muiere.

*Strepsiade.*

Mărire deci vouă, stăpâne, vă spun, și acum de vă  
[este cu vrere,  
Pătrund' al meu glas la al vostru locaș, regine peste  
[regine !

*Corul Norilor.*

*Bătrâne,*<sup>72</sup> cu râvnă de vorbe ce plac chiar muzelor,  
 [bună venire!  
 Al celor mai fine cancanuri ce ești un preot, spune-ți  
 [dorința!  
 Altuia nici când ascultare nu dăm din toți înțe- 360  
 [leptii de stele.  
*Afară de Prodic,*<sup>73</sup> căci judecata și înțelepciunea-i  
 [e mare,  
 Iar ție, căci umbli pe drumuri trufaș, de sus mă-  
 [surând cu privirea,  
 Sărmane, desculț, înduri multe nevoi; spre noi ți-i  
 [cucernică firea.

*Strepsiade.*

O maica mea, țară, ce glasuri dîvine și mîndre și ce  
 [mai minune!

*Socrate.*

Ființe divine sînt numai acestea și fleacuri sînt tot  
 [ce se spune.

*Strepsiade.*

Cum? Zeus nu este un zeu prea puternic, Olimpia-  
 [nul? vorbește!

*Socrate.*

Un Zeus? Ce fel? Nu mai flecări! Căci Zeus e doară  
 [poveste.

*Strepsiade.*

Dar cine plouă, mai întăiu te rog să-mi dai lămu-  
 [rire!

*Socrate.*

Acestea doară și semne mari, convingătoare-ți dau  
 [știre.

Văzut-ai să cadă un strop de ploaie, când norii go-  
 [lit-au tot cerul ?  
 Din bolta senină nu plouă nicicând ; ridicatu-s'acuma  
 [misterul ?

*Strepsiade.*

Apolo e mare, căci vorbele acestea le potrivești de mi-  
 [nune.  
 Credeam înainte că Zeus prin sătă împrășcă urinul  
 [pe lume.  
 Dar cine trăsnește, maestre, spune, de tremur adese  
 [de frică !

*Socrate.*

Ei, norii trăsnesc, când se rostogolesc.

*Strepsiade.*

Dar cum ? acest vâl mi-l ridică !

*Socrate.*

De apă sătui adese sânt puși de strașnică silă 'n  
 [mișcare.  
 Șiroaie atârnă atunci în văzduh, greoaie atunci cu  
 [turbare  
 Năvalnic unul de altul se frâng și trăsnete curg în-  
 [tr'una.

*Strepsiade.*

Puterea divină nu este, Zeus, ce-i pune atunci în  
 [mișcare ?

*Socrate.*

Nu Zeus, ci vârtejul văzduhului.

*Strepsiade.*

Cum? Vârtejul? dar asta uitasem  
Că nu mai e Zeus, ci pe al său tron Vârtejul acum  
se răsfată.  
De pocnet, de tunet până acum n'am primit nici o  
[nvățătură.

*Socrate.*

N'auziși dela mine chiar acum că a norilor deasă  
[strânsură  
De bură plini în harță buluc pocnesc de se năruie  
[cerul.

*Strepsiade.*

Cărei dovezi crezare să dau?

*Socrate.*

Voiu da dela tine dovadă.  
La Panatenee,<sup>74</sup> când din gros o ciorbă stomacu-ți  
[invadă,  
Au clocote strașnice n'auziși dintr'odată nici corăi-  
[tură?

*Strepsiade.*

Și treapăd și bunt mă cuprinde 'n moment, pe Apolo  
[gura mea-ți jură  
Și ciorbulița e tunet atunci și strigă îngrozitoare.  
Întâiu mai încet ea strigă papax, papapax apoi stri-  
[gātu 'ndoaie,  
Iar criza culmea când a ajuns, papapapax tună ca  
[norii.

390

*Socrate.*

O burtă mică, gândește deci și câtă zarvă nu scoate!  
Fără margini văzduhul oare cu cât mai tare tună.  
[socoate!

*Strepsiade.*

De aceea și una și alta, cum văd, la nume au *asemă-*  
*[nare.* <sup>75</sup>  
 Dar fulgerul, spune-mi, de unde, te rog, străluce 'n  
*[scântee de pară,*  
 Lovindu-ne 'n scrum ne preface pe loc, lăsându-ne  
*[vii, ne pârlește.*  
 De sigur când Zeus îl aruncă 'n jos, sperjuria cu el  
*[pedepsește.*

*Socrate.*

Neghiob, de-a lui *Cronos*<sup>76</sup> vremi mirosind, mai vechiu  
*[ca pânea și luna,*  
 Sperjuria dacă lovește, de ce nu pe Simon nu-l arse  
*[furtuna ?*  
 Nu-l arse nici pe Cleonym nici pe Teor, sperjuri  
*[toți de frunte,*  
 Ci lovește adese în templul său și 'n Sunion, piscul  
*[de munte.*  
 Trăsnește 'n stejari. Și de ce? Un stejar călcat-a  
*[cândva jurământul ?*

400

*Strepsiade.*

Nu știu ; dar fulgerul, spune-mi, ce-i ! căci meșter îți  
*[este cuvântul.*

*Socrate.*

Infierbântat când vântul în nori purtat pe sus se as-  
*[cunde,*  
 Beșică ți-i face suflând în ei, sfărâmându-i în grabă  
*[pătrunde*  
 Desimea lor răpede, fulgerător, mistuindu-se 'n sgo-  
*[mot, văpaie.*

*Strepsiade.*

La *Diasii*<sup>77</sup> odată taman la fel și eu avui o dănănaie.

Pentru casnici la foc frigeam un cârnaț și deodată  
 [uitasem de dânsul.  
 Dar el se sborși și 'n ochi îmi plesni, mă cuprinse în-  
 [dată și plânsul.  
 Spurcatu-mi-a fața așa din senin, cinstita mea față  
 [îmi arse.

410

### *Corul Noritor.*

Biruitu-te-a dorul să iai dela noi cumintenie, omule,  
 [mare,  
 Fericit să treci la Atenieni, la *Elimi*<sup>76</sup> în cinste și stare.  
 Aminte de-ți este și grijă de ai, la muncă de ai ho-  
 [tărîre  
 În suflet, dacă la mers și la stat oboseală nu  
 [simte a ța fire,  
 De 'nghetuț nu-ți este povară prea mare și poftă de  
 [n'ai la mâncare,  
 Departe de tine clondirul cu vin, gimnastica, orice  
 [prostie,  
 Cea mai bună e fapta de om iscusit, aceasta lege  
 [să-ți fie,  
 Cu limba de lupti în faptă și sfat, biruința de vrei  
 [ca să-ți vie.

### *Strepsiade.*

Cât despre tărie de suflet și griji fără somn, stomac  
 [cu cruțare,  
 Buclucaș, sărmanul că vai de el, nici capul să nu te  
 [doară.  
 Poți bate chiar fierul pe mine de vrei și nu-i auzi  
 [căinare.

420

### *Socrate.*

Mai crezi deci acum că este vre-un zeu pe lângă a  
 [noastră Treime,

Zeitele Norilor, Limba măiastră și Haosul cel din ve-  
[chime ?

*Strepsiade.*

Cu alții la vorbă nicicând n'aș mai sta, necum să le  
[ies înainte.  
Nici jertfă n'aduc, nici vin pe altar, tămâie, pioase  
[cuvinte.

*Corul Norilor.*

Noroc dacă vrei, fără frică acum să ne spui de ai  
[vreo dorință,  
Tu care ne-adori, venerare ne dai și cauți aici i-  
[scusintă.

*Strepsiade.*

Stăpâne, acum îndrept către voi ferhîntele-mi rugi  
[și umile,  
Pe Elini să 'ntrec în vorbire, vă rog, măcar cu o sută  
[de mile.<sup>79</sup>

*Corul Norilor.*

Implinire dăm la-ale tale dorinți, așa că de azi îna-  
[inte  
N'ascultă lumea de alte idei decât de-ale tale cuvinte.

*Strepsiade.*

De mărețe idei trebuință nu am, căci altă dorință mă  
[mână,  
Procese să 'ntorc și-odată să scap creditorilor de sub  
[mână.

*Corul Norilor.*

Să-ți fie pe plac! căci tot ce-ți dorești nu este  
[treabă așa mare.  
Curaj să ne-arăți și să dai întru una slugilor noa-  
[stre ascultare.



*Strepsiade.*

Incredere oarbă vă dau de-acum, **căci greu nevoia**  
[m'apasă.

Pricina sânt cail *copatiași*<sup>80</sup> și căsătoria-mi aleasă.

Acest corp al meu de-acum îl dau

Să facă cu el după voie.

440

Bătaie, foame, sete'ndur

Nici frig, nici arșiță nu 'nconjur,

De-aș ști că cu viața pot scăpa

Și'n ochii lumii să pot **părea**.

Limbut, obraznic, cutezător,

Un mincinos, respingător,

Isteț la vorbă, cârciocar,

Morișcă de legi, șiret ogar,

Un fanfaron, escroc, cureă,

Un *parazit*.<sup>81</sup>

450

De mă 'ntâlnesc și-mi spun chiar așa,

Să facă totul ce vor vrea.

De li-i pe plac,

Să facă, zău, din pielea mea

Pentru mintoși chiar și cureă.

*Corul Norilor.*

Iat' un om cu stăruință

Și curaj. De 'nveți acestea, biruință

Incunună fruntea-ți, dela noi mărire

Vecișnică primi-vei.

460

*Strepsiade.*

Dar ce-o să am ?

*Corul Norilor.*

Al vieții drum tot cu noi  
Petrece-vei invidiat de lume, fără' de nevoi.

*Strepsiade.*

Intr'adevăr cu ochii mei privi-voiu acestea vre odată ?

*Corul Norilor.*

La pragul casei mulți ședeà-vor necurmat,  
Sfaturi dorind, despre pâri și recurs de vorbă să stea.  
Vrednică plată de-al tău talent talanți o mulțime să-ți  
[dea.  
Incearcă bătrânul acesta de vrei metodă la 'nvăță-  
[tură.  
Induplecă-i mintea, ca să auzi judecata din propria-i  
[gură.

*Socrate.*

Ei spune-mi firea cu care natura te-a 'nzestrat,<sup>82</sup>  
Căci cunoscând-o, e mai ușor de aplicat  
Și pentru tine meșteșugu-mi inventat.<sup>83</sup>

*Strepsiade.*

Ferească zeii ! Cum ? Ca 'n zid în mine vrei să bați ?

*Socrate.*

Vreau două vorbe despre firea-ți ca 'ntre frați.  
Nu ești uituc ?

*Strepsiade.*

Pe Zeus jur, și da și ba.  
Ce-am dat cuiva se'ntipărește'n mintea mea,  
Dar uit, sărmanul, totul ce-s dator a da.

*Socrate.*

N'ai observat de ai măcar al vorbei dar ?

*Strepsiade.*

Pot să-l întunec, dar de vorbă, înzădar.

*Socrate.*

Cum poți să 'nveți deci?

*Strepsiade.*

Despre asta n'ai habar!

*Socrate.*

Să-ți pun deci o problemă din tainele cerești,  
Să văd de adevărul pe loc o să-mi găcești.

490

*Strepsiade.*

Mă 'ndopi cu 'nțelepciunea, cum câinii îi hrănești.

*Socrate.*

E din topor moșneagul și e un barbar.<sup>84</sup>  
Mă tem că vei gustă al bețelor amar.  
Ce-ai face, când bătaie-ți aplică cineva?

*Strepsiade.*

Ei, sânt bătut; o clipă stau, să pot află  
Un martur, iar apoi spre tribunal apuc.

*Socrate.*

Incoace vină, dar mantaua las'o jos!<sup>85</sup>

*Strepsiade.*

Greșit-am deci?

Aristofan, Norli, trad. de I. Bilețchi-Albescu.

4

*Socrate.*

Nimic; dar intri fără ea.

*Strepsiade.*

Nu caut nici un *furt*,<sup>86</sup> să intru fără de ea.

*Socrate.*

Desbracă, lasă vorba !

*Strepsiade.*

Rogu-te să-mi spui,  
Cu grijă de-ți învăț și cu plăcere, cui  
Dintre elevii tăi asemenea voiui fi ?

*Socrate.*

De Cherefon deloc nu te vei deosebi.

*Strepsiade.*

Sărmanul, vai de mine, semimort de-acum !

*Socrate.*

N'ajută vorba lungă. Pășește pe-al meu drum,  
Să isprăvim mai iute !

*Strepsiade.*

Turtă *dulce*<sup>87</sup> dă-mi  
In mână mai întâiu, de frică să scăpăm.  
In grotă lui Trofoniu par'că mă cobor.

*Socrate.*

Nu te-ațineă la ușă, intră iutișor !

## Corul Norilor.

Tresaltă, inimă'n plin extas

De-atât curaj!

Tot un noroc zâmbească-i blând! Plete de-argint și  
[totuș

Fapta de-acum junilor ani

Cinste le dă vrednică azi

Dându-le dres ce mai sublim

Filozofia cunoaște.

Privitorilor, cătră voi glasul mi-l ridic acum.

Sincer martur mi-i *Dionys*,<sup>88</sup> adevărul o să spun.

Biruința așa mi-o creșce și 'nțelept să mă priviți,

Cum credeam că voi privitori cu dreptate o să-mi fiți,

Cum credeam că asta din toate ale mele comedii

Din gândiri alese țesută mai alese bucurii

Seceră-va. Dar biruit de *cârpaci*<sup>89</sup> atunci plecai

Trist, nevrednic, iar pe voi tot amarul mi-l vărsai.

'Nțelepți, de-al vostru hatâr acest făt l-am alintat

Și cu tot necazul ce-avui tot spre voi m'am îndreptat.<sup>90</sup>

Stol de ani trecură de atunci, muza-mi când pași 'n  
[vileag.<sup>91</sup>

Cumpăniți și tineri sburdalnici, voi m'ați ascultat  
[cu drag.

Eu, fecioara care din flori fătul și l-a tăinuit,

L-arunca, iar *alta*-mi<sup>92</sup> află rodul dragostei oprit.

I-ați fost doică nobilă voi, i-ați dat hrană și avânt.

*Judecata*<sup>93</sup> voastră mi-a fost ca și un sacru legământ.

Ca și *Electra*<sup>94</sup> vine căutând pe al ei frate și adepți,

'Astă comedie din nou spectatorii 'nțelepți,

Ochiul ei ușor pătrunde scump', a fratelui suviță,

Cumpăniți-i firea, priviți la întreaga ei ființă.

N'a venit cu un *par*<sup>95</sup> cusut, la capăt roș, ca de obi-  
[ceiu,

Gros, de piele, să stârnească hohot la cei tinerei.

Joc nū-și bate de chelie, nici un *cordax*<sup>96</sup> n'a dansat,

Nici bătrânul,<sup>97</sup> care spunc versurile încordat,

510

520

530

540

Nu lovește cu toiagul, glume proaste acoperind.  
 Nu se vaietă pe scenă, nu vezi ciomege scăpărând.  
 Incredută, mândră de sine și de vorba-i a venit.  
 Iar din parte-mi, eu, poetul nu-s fălos, închipuit,  
 Nu vă 'nșel, nu bat de două, de trei ori acelaș drum,  
 Nu frământ aceleași gânduri, altul ieri, altul acum,  
 Gânduri ce nu-s înrudite, dar au toate câte un rost.  
 L-am lovit în burt' odată, mare *Cleon*<sup>98</sup> când a fost,  
 Nu 'ndrăznii să sar pe dânsul, când sdrobit zăcea

[el jos.

Altfel ei : când fain' odată și-a pierdut *Hiperbolos*,<sup>99</sup>  
 Când pe el, când pe biata lui mamă nu 'ncetar' a  
 [îmblăți.

*Eupolis*<sup>100</sup> întâiu pe Marica pe tribună-l târâi.  
 Schimonosindu-mi rău Cavalerii, o hârcă beată a  
 [născocit.

Tupăind un cordax, uf, și urită de negrăit.  
 O crease vechiul Frinih, cum un monstru o înghiți.  
 Și *Hermip*<sup>101</sup> coarda-și îndreaptă iarăș spre Hyper-  
 [bolos,

Dau năvală astăzi cu toții contra lui Hyperbolos.  
 Peștii-mi cum în apă-mi înnoată și-ai lor dau din  
 [aripioare.

De vă 'ncântă astfel de lucruri, admiră-veți arta-mi  
 [oare ?

Iar de ureche-acum vă vrăjește creatoarea-mi fan-  
 [tezie,

Peste ani și ani de-arândul îmi veți da dreptate mie.

Ruga mea 'ntâiu se 'nalță lui  
 'Zeus. La cucernic dans acum  
 Vin' al țăriilor stăpân !

Chem pe-âl tridentului măreț *mânuitor* :<sup>102</sup>

Valuri sărate, mândre țări furia-i răscolește.  
 Chem pe slăvitul părinte obștesc pe  
 Eter, a vieții faclă nestinsă, lui închinare.

Phoebus ascultă-mi ruga ! 'n sbor  
 Trec telegarii-și. Raze vîi

Fața pământului străpung.

Intră oameni și zei un zeu.

Privitorilor prea 'nțelepți, vorba'n seamă ne luați!  
Grea e rătăcirea voastră, deci necazul ne-ascultați!  
Harul nostru se revarsă în belșug mai mult la voi,  
Dar de jertfe din toți zeii ne lipsiți tocmai pe noi,  
Cari sântem a voastră veghe. La 'ntreprinderi fără

[rost

Arătăm prin stropi, prin trăsnet că sântem la-al

580

[nostru post.

Când voiiați strateg s'alegeți Paflagonul *tăbăcar*,<sup>198</sup>

Ura zeilor, sprânceana încroștit-ăm și amar

Vă 'ngrozirăm. Trăsnet strașnic fulgerele despică,

Luna calea-și părăsise, soarele mereu strângea

În ascuns fitilu-i palid, tăinuind a sa lumină,

De-alegeați strateg pe Cleon, arătând a voastră vină.

Tot el fu alesul vostru, căci orbirea n'are leac,

Ce-a cuprins cetatea asta, stăpânind-o veac de veac.

Zeii v'au iertat păcatul, toate le-au dires spre bine.

Vor iertă și data asta, credem noi și ori și cine.

590

Mituit se lasă Cleon, furt comis-a, bârfitorul;

Dați-i gloaba cuvenită, lanțuri strângă-i greu piciorul.

Iar de mai greșiți vreodată, moda vremilor bătrâne

Aplicați! Cetatea noastră va avea noroc și mâne.

Phoebus din Delos i-al meu scut.

Crestele stâncii cintice

În stăpânirea-ți se află.

Colo 'n Efez din aur tot mândru *sălaș*<sup>194</sup>

Ai, fericită *zină*, în el Lidia te adoră.

600

Pavază-ți este egida, Atenă, a

Noastră zeiță, cetăți ocrotească-le aripa-ți!

Stânca Parnasului de mii

Torțe se luminează, când

Hora bacchantele 'nvârtesc,

Bacchus zinatec în frunte.

Când eram pe drum, încoace gata să venim, deodată

Iese luna și 'n depeșă, către voi chiar adresată,

Se închină de sănătate vouă și la *aliați*<sup>106</sup>  
 Și spuneă că-i supărată, nici o stimă voi nu-i dați,  
 Pe când ea pe toți v'ajută nu cu vorbe ci cu fapta.  
 Mai întâiu că peste lună nu spesăți, spuneă 'nțeleapta  
 Nici o drachmă pentru torțe, seara sclavului zicând :  
 E de ajuns lumina lunii; pentru torțe nu e *rând*.<sup>107</sup>  
 Și de alte binefaceri ne vorbiă ținând să spună  
 Că voi faceți gălăgie, fără rost, faptă nebună.  
 Mai ziceă c'o amenință zei, când se 'ntorc acasă,  
 Înșelați când la ospete află tot deșartă *masă*.<sup>108</sup>  
 După alte calendare serbătorile serbați,  
 Când de jertfă e nevoie, schingiuiți și judecați.  
 Pentru zei când posturi grele legea ne-a orânduit,  
 Când pe *Sarpedon*<sup>109</sup> sau *Memnon*<sup>109</sup> noi jelim ne-  
 [conținut,  
 Veseli închinați pocale voi. Vedeți *Hyperbolos*,  
 Solul sfânt din anul ăsta, nu mai fuse norocos.  
 Zeii i-au luat cununa ; dar de-acuma el va ști  
 Că urmând canonul lunii viața trebuie a trăi.

*Socrate.*

Pe *Respirare*, *Aer* și pe *Haos jur*<sup>110</sup>  
 Că n'am văzut nici când un om cu-atât cusur.  
 Stângaciu e peste fire, sălbatec și uituc.  
 Cu jucării ușoare îl ispitii ; năuc  
 Le uită neînvătate, dar totuș să vedem  
 Ce-a zice când la ușă încoace iar îl chem.  
 Hei ! Unde-i *Strepsiade* ? Ieși cu sofaua afară !

*Strepsiade.*

Ieșire-aș, însă ploșniți sofaua atacă ră.

*Socrate.*

Ei, las-o jos atuncia și atent să-mi fii !



*Strepsiade.*

Cum nu?

*Socrate.*

Ei, spune-mi ce dorești întâiu să 'nveți acū  
Din câte auzit-ai în viață, spune-mi mie,  
Despre măsuri sau ritme, de-a vorbei *măestrie* !<sup>111</sup>

*Strepsiade.*

*Măsurile*<sup>112</sup>-aș cunoaște ; odată, de curând,  
Doi *litri*<sup>113</sup> de făină pierdui rău schimb făcând.

640

*Socrate.*

De alta-i vorba. Spune-mi ce măsură crezi  
De trei sau cea de patru mai frumoas' o crezi !

*Strepsiade.*

De cât *hemiectul*<sup>114</sup> mai bună alta nu-i.

*Socrate.*

E rău.

*Strepsiade.*

Dar eu susțin chiar fără de sfială  
Că *hemiectul* e cât patru unități.

*Socrate.*

La naiba ! Căci sălbatec și nărăvos te-arăți.  
Dar poate despre ritme vei învăța ușor.

*Strepsiade.*

La ce e bun și ritmul făina când măсор?

*Socrate.*

În conversații totdeauna delicat poți fi,

*Enopliul*<sup>116</sup> ce e dintre ritme acurat vei ști  
Și vei cunoaște poezia turnată în dactile.

*Strepsiade.*

Dactile ?

*Socrate.*

Chiar așa.

*Strepsiade.*

Le știu.

*Socrate.*

Ei, spune-atunci !

*Strepsiade.*

Ce alta decât acest *deget*,<sup>110</sup> care-l vezi ?  
Băiat nici nu eram, dar el eră, ce crezi ?

*Socrate.*

Mojic și într'o doagă !

*Strepsiade.*

Nenorocit ce ești,  
Nimic din alde-acestea să știu nu voi.

*Socrate.*

Dar ce ?

*Strepsiade.*

Știi verb' aceea, cea mai nedreaptă vorbă.

*Socrate.*

Dar altele 'nainte trebuie să știi bine.  
Cari dintre patrupeze corect sânt masculine?

*Strepsiade.*

Dar nu-s nebun ca dalde astea să nu știu.  
Berbec, țap și taur, câne și cocoș.

660

*Socrate.*

Eroare neiertată; nu cunoști o normă:  
Bărhat și femeiușă n'au aceeaș formă.

*Strepsiade.*

Ei, cum?

*Socrate.*

La amândouă le spui „alectrion”.

*Strepsiade.*

Dar oum le e numirea, mare Poseidon?

*Socrate.*

Alectriaina ea și el e alector.

*Strepsiade.*

Alectriaina, da, ce bun învățător!  
Pe *Aer*<sup>117</sup> jur că pentru asta ca răsplată  
Cu crupe de-orz îți umplu o covată.

*Socrate.*

Vezi, iarăși la covată îi spui „cardopos”.  
De gen e feminină, dar tu-i spui pe dos.

670

*Strepsiade.*

Dar „cardopos” de când înseamnă un bărbat?

*Socrate.*

Când spui Cleonym, este doar acelaș fapt.

*Strepsiade.*

Dar nu 'nțeleg.

*Socrate.*

Cleonymos, cardopos e tot *una*.<sup>118</sup>

*Strepsiade.*

Cleonym o covată n'a avut nici când.  
Doar plămădit că fuse într'un vas rotund.  
Dar care e te rog numirea ei cea dreaptă.

*Socrate.*

Cardope ca Sostrate-i numirea înțeleaptă.

*Strepsiade.*

Cardope? Feminin?

*Socrate.*

Corect în totdeauna.

*Strepsiade.*

Și tot așa *Cleonyme*<sup>119</sup> spun întru una.

*Socrate.*

Și despre nume n'ar strică să 'nveți mai bine,  
Ca să distingi ce-i masculin de feminine.

*Strepsiade.*

Dar femeninele cunosc.

*Socrate.*

Din pilde vom vedeã.

*Strepsiade.*

Lysilla, Philinna, Cleitagora, Demetria.

*Socrate.*

Dar masculine ?

*Strepsiade.*

Știu nenumãrate.

Philoxenos, Melesias, Amynias.

*Socrate.*

Șiretule, acestea-s masculine ?

*Strepsiade.*

Nu-s masculine ?

*Socrate.*

Ba deloc, vezi bine,

Cum l-ai chemã pe unul, în drum de l-ai vedeã ?

*Strepsiade.*

Cum l-aș chemã ? Așa : Incoace, -Amynia !<sup>120</sup>

690

*Socrate.*

Nu vezi, ca pe-o femeie îl chemi Amynia ?

*Strepsiade.*

Și nu-i așa, când unul nu pleacă în războiu?  
Dar cum să 'nvăț aceea ce cu toții știm?

*Socrate.*

Destul acum. Incoace pleacă-te!

*Strepsiade.*

La ce?

*Socrate.*

Gândește-te acum bine la nevoia ta!

*Strepsiade.*

În altă parte. Iar de nu, te-aș mai ruga.  
Jos să mă lași în tihnă să gândesc măcar.

*Socrate.*

Nu este altă cale.

*Strepsiade.*

Totul e 'nzădar;  
Căci ploșnițele astăzi din pielea-mi ciur își fac.

*Corul Noritor.*

Gândește deci și luminat ochiul gândirii adună!  
Fă-ți roată privirea!  
Hârtopuri în drum dacă 'ntâlnești,<sup>121</sup>  
Spre-alt gând atunci  
Avântu-ți 'sboare: n'ating' a ta geană Morfeu,  
[dulceagul zeu.

*Strepsiade.*

Aoleu ! Aoleu !

*Corul Norilor.*

Ce suferință ai ?

*Strepsiade.*

Mă duc pe copcă ; de-aici, din sofă  
*Corintienii*<sup>122</sup> ies și mă mușc' amar.

710

Cumplit îmi sfășie coastele  
Și sufletu-mi beau, sărmănelul.

Scobesc la canaluri pe dindărăt  
Și mă omoară.

*Corul Norilor.*

La inimă nu-ți luă așa greu !

*Strepsiade.*

Cum nu, când văd  
Averea 'n vânt și pielea 'n vânt,  
Punând la toate-acestea vârf  
La strajă stând  
Pierdut mă văd și-aproape stârv ?

720

*Socrate.*

Ce faci ? Au nu gândești, după cum ți-am spus ?

*Strepsiade.*

Jur pe Poseidon.

*Socrate.*

Gândul unde-ți eră dus ?

*Strepsiade.*

Din mine dac'o parte ploșnițele-au lăsat.

*Socrate.*

Peri-vei moarte crudă.

*Strepsiade.*

Acu-s de viu mâncat.

*Socrate.*

'Acopere-a ta față și nu te lenevi!  
De falsa ta gândire să cauți a te lipsi.

*Strepsiade.*

Vai mintea 'nșelătoare cine o să poată  
Din ăst cojoc de oaie afară să mi-o scoată?

*Socrate.*

Să văd acum întâiu mintosul ce măi face.  
Ei, dormi?

*Strepsiade.*

Zău nu, dar lasă-mă în pace!

*Socrate.*

'Ai prins ceva?<sup>123</sup>

*Strepsiade.*

Nimică, zău.

*Socrate.*

Nimică, cum?



*Strepsiade.*

Nimic, doar ici la dreapta am prins ceva acum.

*Socrate.*

Acopere-te 'ndată și să-mi gândești ceva.

*Strepsiade.*

Dar despre ce, Socrate, asta-i treaba ta.

*Socrate.*

Ce vrei, să-mi afli însuți întâiu și-apoi să-mi spui.

*Strepsiade.*

De mii de ori dorința ți-am spus-o și ți-o spui:  
Dobânda cum aș face să nu dau nimănui?

*Socrate.*

Acopere-te și gândirea 'n bucățele  
Despic'o și-adâncit uită-te la ele,  
Corect analizând și privind!

740

*Strepsiade.*

Vai mie!

*Socrate.*

Fii liniștit! Când gândul nu-ți iese din pustie,  
Ei, lasă-l și te du, apoi din nou gândirea  
Pornește-o, pe cântar cercetează-i firea!

*Strepsiade.*

O Socrate iubit!

*Socrate.*

Ce vrei să-mi spui, moșnege?

*Strepsiade.*

Un gând aflai, minune, dobânda să-mi deslege.

*Socrate.*

Arată-mi-l!

*Strepsiade.*

Dar spune-mi!

*Socrate.*

Și-anume ce să-ți spun?

*Strepsiade.*

O *tesaleană*<sup>124</sup> vrăjitoare o iau și-o pun,  
Ca să-mi apuce noaptea luna de pe cer,  
Intr'o cutie s'o ascund rotundă, sper  
Ca pe-o oglindă să mi-o țin neconținut.

*Socrate.*

Isprava asta crezi că mult ți-a folosit?

*Strepsiade.*

Văzând că luna nu răsare niciodată,  
Nu dau nici eu nimic din cuvenita plată.  
Căci calculul se face lună după lună.

*Socrate.*

Ei bine; dar la altă problemă să gândim.  
De cinci talanți la gloabă ești pus; să revenim,  
Cum astă gloabă, spune-mi, ai putea-o șterge!

*Strepsiade.*

Cum? Nu știu. Dar gândind se poate că va merge.

*Socrate.*

Nu țintui gândirea 'n juru-ți totdeauna,  
Ci în văzduh să-și plimbe regulatu-i sbor,  
Un gândăcel de aur cu firul de *picioar*.<sup>125</sup>

*Strepsiade.*

Amenda cum se șterge aflai cu 'nțelepciune  
Inaltă, de-aprobarea-ți sânt sigur.

*Socrate.*

Care ? Spune !

*Strepsiade.*

În farmacia<sup>126</sup> o piatră văzut-ai străvezie,  
Ce focul prinde ?

*Socrate.*

*Sticla*<sup>127</sup> pare c'o să fie.

*Strepsiade.*

Ușor găcit-ai ; uite, pe dânsa când ăi scrie  
Pedeapsa *grefierul*,<sup>128</sup> oricât de mare fie,  
Departo stând spre soare aș îndreptă-o așa  
Și din amenda 'ntreagă topi-s'ar litera.

770

*Socrate.*

Ei, bravo, jur pe Grații.

*Strepsiade.*

Sânt bucurosi acum.  
De cinci talanți amenda s'a prefăcut în scrum.

*Socrate.*

Apuc' acum aceasta în grabă!

*Strepsiade.*

Ce înume?

*Socrate.*

Cum ai putea s'abați osânda, când pe lume  
N'ai marturi, ca să 'ndrepte cumpăna dreptății?

*Strepsiade.*

Mai simplu și ușor nici că se poate.

*Socrate.*

Cum?

*Strepsiade.*

Ascultă deci! Procesul pecând s'ar îndrumă,  
Eu seama-mi fac și cine mai poate reclama?

*Socrate.*

Nu spui nimic.

*Strepsiade.*

Ba zău că da, căci ce 'nteres  
Avere-ai după moartea-mi să-mi intentezi proces?

*Socrate.*

De clacă vorba-i; du-te! nu te mai învăț.

*Strepsiade.*

Pe zei te rog, Socrate, pricina să-mi arăți.

*Socrate.*

Că la moment îmi uiți ori cât ai învățat.  
De unde am pornit poți spune acurat?

*Strepsiade.*

Să văd de ce a fost vorba 'ntâiu și 'ntâiu.  
In ce făina plămădim vorbiam întâiu,  
Dar sigur nu-s.

*Socrate.*

La corbi să mi te cari,  
Moșneag uituc, stângaciu, din ochii-mi să dispari!

790

*Strepsiade.*

Amar de mine! Ce mă mai așteaptă,  
Când nu știu ca să 'nvârt limba înțeleaptă?  
Pe voi, o Nori, vă rog deci un sfat bun să-mi dați.

*Corul Norilor.*

Un sfat ne ceri, bătrâne, iată că ți-l dăm.  
De ai un fiu acasă, pe acela așteptăm  
In locul tău să vie el la 'nvățătură.

*Strepsiade.*

De viț' aleas' un fiu am, mândru la făptură,  
Dar nici nu vrea să știe de învățătură.

*Corul Norilor.*

Dar tu ni-l lași?

*Strepsiade.*

Frumos e și înbujorat la chip,  
Cu nasu 'n nori e mama, din al Coisirei tip.

800

Mă duc să-l chem, iar dacă văd că nu m'ascultă,  
 Din casă mi-l alung chiar fără vorbă multă.  
 In casă intră deci și-așteaptă puțin<sup>129</sup>.

*Corul Norilor.*

Privește-acum! numai prin noi toate-ale lumii  
 [daruri

Primii-va azi, că-i  
 Gata oricând să 'mplinească cu drag  
 Orice poruncă.

Inmărmurit e omul, vezi, însuflețirea-i mare.  
 Toate le știi, răpede deci fii mai atent  
 Cu el, căci firi precum e a lui răpede-și schimbă  
 [toana.

*Strepsiade.*

Pe Neguri, încă mult aici vei rămânea?  
 Ei du-te! La Megacle colonne vei mânca.<sup>130</sup>

*Fidippide.*

De ce azi, tatăl meu, vorbești nesocotit?  
 Olimpianul vede gându-ți otrăvit.

*Strepsiade.*

Olimpianul Zeus; ascultă! Ce prostie!  
 Să crezi că Zeus e mare, câtă nerozie!

*Fidippide.*

De ce râdeai?

*Strepsiade.*

Gândind la a ta simțire,  
 Că ești un copilandru, dar învechit la fire.  
 Dar totuș vin' cu mine, să mai vezi din lume

Și învățând mai multe, om să fii cu nume!  
Dar nu 'nvăță pe nime ce-acum am ascultat!

*Fidippide.*

Și-anume ce?

*Strepsiade.*

Pe Zeus martur l-ai luat.

*Fidippide.*

Ei da!

*Strepsiade.*

Ascultă deci ce bun e 'nvățătura.  
Zeus nu mai e, copile, asta e scriptura.  
L-a detronat Vârtejul și el e acum stăpân.

*Fidippide.*

Sânt născociri.

*Strepsiade.*

Așa e cum îți spun.

*Fidippide.*

Și cine 'nvaț' așa?

830

*Strepsiade.*

Socrate *Melianul*<sup>138</sup>

Și Cherefon ce știe un purice cât sare.

*Fidippide.*

Departa-ajuns-ai, tată, în nebunie, când  
Asculți descreerații ce-o fi învățând.

*Strepsiade.*

Tăcere și nimic de ei nu spune rău !  
 Căci sânt cu mintea 'ntreagă ; nici când în baie,<sup>132</sup> zău,  
 Cruțându-și banul n'a intrat, nici nu s'a tuns  
 Nici cu uleiu pe trup nici unul nu s'a uns.  
 Sânt încă viu și tu te speli cu-avutul meu.  
 Te du și pentru mine învață deci mereu !

*Fidippide.*

De ce folos îmi este învățătura lor ?

*Strepsiade.*

Cunoști ce-i adevărul și-a muritorilor  
 Înțelepciune, apoi pe tine și a ta  
 Nemernicie, dar nu te 'ndepărtă !

*Fidippide.*

Perdut-a mintea tatăl ; ce să fac acum ?  
 La tribunal să merg, să spun că e nebun  
 Sau cioclilor s'anunț furia-i fără leac ?

*Strepsiade.*

Dar spune-mi cum numești această *vietate* ?

*Fidippide.*

'Alectrion.

*Strepsiade.*

Așa e, dar cum pe aceasta ?

*Fidippide.*

Ei, tot așa.



*Strepsiade.*

Aşa ? De râs te faci, băiete.

Alectriaina ei să-i spui pe viitor.

Iar numai cel cu creastă se chiamă alector.

850

*Fidippide.*

Deci la *Giganți*<sup>134</sup> acuma te mânase faima

Și-ai învățat ăsteia să-i spui alectriaina ?

*Strepsiade.*

Și alte multe celea, dar ce 'nvăț e pradă

Uitării ce mi-așterne a anilor zăpadă.

*Fidippide.*

Himatiul tot astfel pierdut-ai de pe tine ?

*Strepsiade.*

Ah, nu de aceea, dar credeam să 'nvăț mai bine.

*Fidippide.*

Ce cale-au apucat și noile botine ?

*Strepsiade.*

Ca *Pericle*<sup>135</sup> și eu le detei pe nevoi.

Dar hai să mergem ; tatălui urmând, apoi

Poți iar greși ; și eu am ascultat de tine,

De șase ani erai, mi-aduc aminte bine,

Ca *heliast*<sup>136</sup> primii obolul cel dintâiu,

Din care la *Diasii* caretă<sup>137</sup>-ți cumpărai.

860

*Fidippide.*

Și pentru pasul ăsta culege-vei mânănire.

*Strepsiade.*

E bine că-mi urmași. Ieși la 'a mea sosire  
Afară, Socrate ! Ți-aduc pe-al meu băiat.  
Cu greu îl amăgii.

*Socrate.*

De vârstă-i încurcat  
Și de hamacul ăsta ce'n viață n'a văzut.

*Fidippide.*

Infășură-te 'n el, când însuș spânzuri sus !

*Strepsiade.*

La corbi ! Invățătorul nu ți-l blestemă !

*Socrate.*

Naiv îi e limbajul, rog a te uită,  
Pân' la urechi de mare gurița și-a căscat.  
Cum poate deci să 'nvețe cum este de 'ndrumat  
Procesul, cum să scape cu vorbe mari, umflate ?  
*Hyperbolos*<sup>128</sup> deprins-a, plătind chiar un talant.

*Strepsiade.*

Invață-l fără grijă, căci e deștept din fire.  
Un băiețel eră. Cu câtă înlesnire  
Infiripă căscioare și nave îmi scobiă,  
De piele-un cărucior de el te minună  
Și broaște de metal făcea cu măestrie.  
Din cele două vorbe învață-l, ca să știe  
Cum cea mai slabă e și cum e cea mai tare,  
In vorbă nedreptatea când e biruitoare ;  
De nu, cu tot adinsul măcar pe cea nedreaptă.

*Socrate.*

El însuș va deprinde a vorbelor povață,  
Iar eu mă duc.

*Strepsiade.*

Băiete, fii atent și 'nvață,  
Să contrazici o vorbă fie cât de dreaptă.

*Cuvântul drept.*

Incoace vin', obraznic cum ești,  
Te-arată la ăști privitori!

890

*Cuvântul nedrept.*

În mulțime mai bine,<sup>139</sup> dar cum dorești,  
Și aicia tu nu mă dobori.

*Cuvântul drept.*

Tu pe mine? Și cine?

*Cuvântul nedrept.*

Cuvântul.

*Cuvântul drept.*

Cel slab

*Cuvântul nedrept.*

Dovedindu-ți c'al meu e mai tare, în grab'  
Te 'nving.

*Cuvântul drept.*

Cumințenie care spunând?

*Cuvântul nedrept.*

Idei neauzite în lume-aducând.

*Cuvântul drept.*

Gogoașele fructe s'aducă, aștepți  
Astor smințiți.

*Cuvântul nedrept.*

Ba celor înțelepți.

*Cuvântul drept.*

Te sdrobesc la moment.

*Cuvântul nedrept.*

In ce fel și cum ?

*Cuvântul drept.*

Ce e drept când spun.

*Cuvântul nedrept.*

Invârtesc și din nou contrazic oricui  
Dreptate pe lume susțin că nu-i.

*Cuvântul drept.*

Sustii că nu-i ?

*Cuvântul nedrept.*

Dar unde-i, să-mi spui.

*Cuvântul drept.*

Colo sus la zei.

*Cuvântul nedrept.*

Pe tatăl<sup>140</sup> său Zeus în cătuși l-a pus.  
Dreptate cerească, 'ncotro te-ai dus ?

*Cuvântul drept.*

Cuprins-a păcatul pe om, pe zeu.  
Un lighean să-mi dați ; mi se face rău.

*Cuvântul nedrept.*

Gârbovit la cap și morocănos !

*Cuvântul drept.*

Ești făr' de obraz, dar cu mult ponos.

*Cuvântul nedrept.*

Trandafir ți-i vorba.

910

*Cuvântul drept.*

Măscăriciu ce ești

*Cuvântul nedrept.*

È jerbă de crini.

*Cuvântul drept.*

Paricid ce ești !

*Cuvântul nedrept.*

Cu aur mă presuri, dar nu 'nțelegi.

*Cuvântul drept.*

Cu plumb<sup>141</sup> doar meriți, așa cum le dregi.

*Cuvântul nedrept.*

Podoabă mi-s vorbele tale acū.

*Cuvântul drept.*

Ești o aventură!

*Cuvântul nedrept.*

O fosilă tu!

*Cuvântul drept.*

De aceea nu vrea  
Cu tine un june de vorbă să stea.  
Și cei din Atena, sedușii, vor ști  
Odată poveștele a-ți răsplăti.

*Cuvântul nedrept.*

De tine mi-i milă.

*Cuvântul drept.*

Dar tu bine arăți.  
Nu de mult te văzusem, în mână cu'n băț,  
Ca *Telef*<sup>142</sup> Misianul la porți cerșind  
Din torbă scoțând  
Și rozând ideile lui *Pandeleț*.<sup>148</sup>

*Cuvântul nedrept.*

Răscolit-ai acuma subline idei.

*Cuvântul drept.* ●

O furie oarbă cetatea și-ai ei  
Copilași a cuprins.  
Sărmanii, în tină i-a 'mpins.

*Cuvântul nedrept.*

Invață, fosilă,<sup>144</sup> pe acest ucenic !

*Cuvântul drept.*

Mântuire de vrea și alta nimic,  
Il învăț, dar nu vreau să fie flecar.

930

*Cuvântul nedrept.*

Incoace, băiete ! Tu, turbă 'n zădar !

*Cuvântul drept.*

Căi-te-vei, mâna de 'ntinzi cătră el.

*Corul.*

Gâlcevii capăt puneți pe loc !  
Doctrina cea veche s'arăți te provoc,  
Iar tu cea modernă să desfășori !  
Diverse păreri ascultă-va și-apoi  
Băiatul urmă-va pe unul din doi.

*Cuvântul drept.*

Mă supun deci acum.

*Cuvântul nedrept.*

Cu plăcere și eu.

*Corul.*

Ei, care din voi vorbește întâiu ?

940

*Cuvântul nedrept.*

Vorbească el !  
Eu, însemnându-mi vorbele lui

Cu vorbe moderne ți-l răpui  
 Cu fraze nouțe ți-l străpung.  
 Iar dacă și acestea nu-i ajung,  
 Ca și de vespă la ochi mușcat,  
 Pe fața 'ntreagă bășicat,  
 Din sentința mea e sfârșitu-i.

### Corul.

Să-mi arătați care din voi vorbe măiestre, fraze  
 Alese-acum, grele idei, splendide aforisme  
 Mai bine făurind mai bun în vorbă se va probă.  
 Astăzi aici, luptă s'a 'ntins, grea de purtat, de isprăvit.  
 Prietenii mei, cununa azi înțelepciunea închină.  
 Amicul meu, pe cei mai vechi cu bune povețe for-  
 [mat-ai.  
 Să te-auzim! virtutea ta ridic'o cu zece timpane!

### Cuvântul drept.

De creșterea veche voiu pomeni și rânduiala apusă.  
 Dreptatea 'nfloriă în inimi și graiu și'n cinste eră  
 [cumpătarea.  
 Când un copilandru îți bombăniă, nici unul nu-i da  
 [ascultare.  
 Apoi tacticoși la drum porniau spre a *chitaristului*<sup>146</sup>  
 [școală<sup>146</sup>  
 Crăienii toți cu capul gol, să fi nins afară ca *bobul*.<sup>147</sup>  
 O poemă apoi îți învățau, un picior departe de altul,  
 Spărgătoarea de ziduri, crunta *Paladă*<sup>148</sup> sau *Tele-*  
 [poros<sup>149</sup> pe chitară,  
 Dulci armonii înviorând a părinților moștenire.  
 Iar dacă vre unul se 'ntrecea schimosind armonia le-  
 [gală,  
 În zilele noastre cum a 'ncercat labirintice acorduri  
 [un *Phrynis*.<sup>150</sup>  
 O ploaie de bețe-i dovedia că sfintele Muze omoară.



La pedotrib când jos ședeau, trebuiau să întindă pi-  
 [ciorul  
 Băieții, ca nu cumva din eroare să scandalizeze pri-  
 [virea.  
 Ridicându-se iar trebuiau din nou nisipul să pună  
 [la locu-i  
 Să nu lase o urmă la îndrăgostiți de floarea frage-  
 [dei vârste.  
 Nici unul din ei nu se ungea mai jos de buric nici-  
 [odată  
 Numai puf ca de rouă pe trup înfloriă asemenea  
 [coaptelor rodii.  
 Molatecă voce nu ridică spre îndrăgostit băiatul  
 El însuș, s'atrage ademenitor privirea din mersu-i cu  
 [farmec. 980  
 La prânz de stăteau, el nu-ți lua căpățâna dintr'o ri-  
 [diche  
 Un fir de mărar sau un pătrunjel nu lua înainte de  
 [vârstnici.

*Cuvântul nedrept.*

Străvechi obicei, cu păru'n cicade,<sup>151</sup> cu jertfă de sim-  
 [ple *Dipolii*<sup>152</sup>  
 Cu alde *Kedide*<sup>153</sup> și jertfe de taur.

*Cuvântul drept.*

Să nu uiți că din ele  
 Eroii maratonici produse cu fală odată dresura mea  
 [veche.  
 Tineretul de astăzi înveți greșit să se 'nfășure'n grele  
 [himatii.  
 Imi pierd respirarea, când îi văd cum joacă la Pa-  
 [natenee.<sup>154</sup>  
 Stângaci ei scutu'n mâni îl țin în cinstea Tritoge-  
 [neei.<sup>155</sup>  
 Deci nu te teme, băiete, și hai cu mine, a mea vorbă-i  
 mai bună ; 990

Vei ști deci piața să ocolești și de băi depărte te ține.  
De ce-i urît sfieste-te, de o glumă fă-te văpaie!

Când un bătrân s'apropie, ridică-te 'ndat' de pe locu-ți!  
Nu-ți bate joc de-ai tăi părinți și nici o faptă urîță  
Nu face, nimic ce-ar aruncă cu tină 'n statuia Ru-

[șinei!

La dansatoare năvală nu da, să nu te uiți cu ochi  
[galeși:

De o curtezană cu *mărul*<sup>156</sup> lovit, poți pierde fală  
[și nume.

Ce tatăl îți spune, nu critică, Iapet<sup>157</sup> *invechit* nu-i  
[spune!

Scăderile vârstei nu-ți însemnă dela cure sburătă-  
[cit-ai!

### *Curântul nedrept*

De vorbele lui, băiete, de ascuți, Dionys mi-i mar-  
[tur, în urma

Odraslei lui *Hippocrat*<sup>158</sup> rămâi și-ți vor spune pros-  
[tuțul mamei.

### *Cuvântul drept.*

Vânjos și frumos ca un bujorel în *gimnazii*<sup>159</sup> ticnit  
[vei petrece,

Dar nu buruiană ca cei de azi, ulițarnic și plin de  
[gâlceavă,

În orice moment tribunalul căutând în proces pen-  
[tru două parale.

Ci la umbra maslinilor vei alerga în jos spre *Aca-*  
[demie<sup>160</sup>

Și albă cunună-ți va înflori pe tâmpale 'ntre bunii-ți  
[tovarăși,

Cu miros de *smilacs*,<sup>161</sup> de dulce răpaus și de plop  
[ce-și tremură frunza

În primăvăratice ceasuri când ulmul platanei tainic  
[șoptește.

1000

Aceasta de faci ce-ți spun acum

Și mintea-ți urmează 'ntr'al tău drum,

1010

Vânjosu-ți piept va străluci,

Iar fața albă-ți va înflori,

Cu umeri și șolduri mari vei fi

Iar mic al vorbirii organ.

Iar de te silești ca ăști de azi,

Ca ceara va fi al tău obraz,

Cu pieptul îngust, la umăr pitic,

Cu limba mare, șoldul mic,

La vorbă zădarnică nentrecut,

Iar ăsta te 'nduplecă la atât

Că tot ce-i urît frumos să crezi

1020

Și tot ce-i frumos urît.

Pe lângă aceasta urechea ta

Desfrâul lui *Antimah*<sup>162</sup> va umplea.

### Corul.

Frumos castel, cu turnuri înalte, înțelepciunea-ți are.

În vorba ta plăcut parfum, a chibzuinței floare.

Fericiți au fost cei ce-au trăit în zilele dinainte.

Însă acum să auzim ce spui, tu cel cu muza prea fină.

1030

Neauzite lucruri de lipsă sânt să 'ntunece lumina-i.

Motive puternice vei trebui s'aduci încontr' acestuia,

De vrei pe om, ca să-l dobori și să nu te faci de ocară.

### Cuvântul nedrept.

Acum de mult m'apasă grozav și mă cuprinse

O poftă, cu contrare vorbe să răstorn cuvântu-i.

Cuvânt mai slab am fost numit de înțelepți de aceea,

Că cel dintâiu am născocit cum legile despoate

Poți înfruntă 'n procese cu principii adversare.

1040

Și asta face mult mai mult ca zece mii *stateri*<sup>163</sup>

[chiar

O parte slabă să-ți alegi și'n urmă tu să birui.

Privește deci cum am să 'ntorn dresura-i lăudată!

Intâiu a zis că nu-i permis în cald să-ți iai o baie.  
Tu baia caldă desaprobi, dar s'auzim motivul.

*Cuvântul drept.*

E cea mai rea și'n oase vără lașitatea.

*Cuvântul nedrept.*

Te-oprește, căci te-am prins de unde nu-i scăpare!  
Dintr'ai lui Zeus băieți să-mi spui, mai mare care-i  
Și care a 'ndeplinit bravura cea mai mare!

*Cuvântul drept.*

Mai bun nu cred că o să fie decât, Heracle altul.

*Cuvântul nedrept.*

Dar băi de ale lui Heracle văzut-ai reci vreodată?  
Și a fost fără pereche de viteaz.

*Cuvântul drept.*

Ne flecăresc cei tineri ziulica 'ntreagă  
Și băile vezi' arhipline, palestrele deșarte.

De as'

*Cuvântul nedrept.*

Tu desaprobi cum văd pe piață umblatul, eu îl laud.  
De rău eră, nicicând Omer din Nestor sau din alții  
Nu plâzmuia în cântul său de piață mari oratori.  
Revin acolo unde a spus acesta că vorbirea  
De lipsă nu-i tinerei vârste, eu susțin contrarul.  
Slăvește viața cumpătată; iată două rele.  
In viață cui a ajutat vreodată cumpătarea?  
De știi, te rog, acum să-mi spui, prin vorbe mă con-  
[vinge!

*Cuvântul drept.*

Multora ; însuş lui Peleu o *spadă-i*<sup>164</sup> hărăzişe.

*Cuvântul nedrept.*

O spadă spui ? Frumos profit luat-şi-a sărmanul !  
Hyperbolos mai mulţi talanţi din lampe câştigat-a  
Prin şiretlic, mi-i martor Zeus, dar nu o săbiuţă.

*Cuvântul drept.*

Peleu tu Thetis se nsoţi din cumpătare iarăş.

*Cuvântul nedrept.*

Dar şi-a lăsat bărbatul ea din cauza *cumpătării*.<sup>165</sup>

În pat plăcerii frâu puneă şi stânjenia pasiunea.

Unei femei desfrâul place ; tu eşti un cal fosilă.

Căci cumpătarea lui, băiete, te uită numai bine,

De câte daruri ne lipseşte, de joc, femei, copii, de

Mâncări alese, băutură, de atâta haz şi glumă.

Mai face să respiri pe lume, de-ar lipsi şi ele ?

Dar asta treacă. Slabi sântem şi oameni cu păcate.

Străină dragoste ai gustat şi prins ai fost, fârtate.

Nu ştii vorbi şi eşti pierdut, dar ascultând de mine,

Poţi râde şi sburdă cât vrei. Urît nu e *nimică*.<sup>166</sup>

De prins ai fost în adulter, tu soţului îi spune

Că n'ai greşit nimic, apoi la Zeus<sup>167</sup> apelează ;

În dragoste şi cu femei în luptă şi el cade.

Biet muritor decât un zeu cum poţi să fii mai tare ?

*Cuvântul drept.*

Când schilodit se căinează, infamia plimbându-şi,

Ce rost mai are vorba lui că nu e larg în *şolduri* ?<sup>168</sup>

*Cuvântul nedrept.*

Şi ce nenorocire-l va lovi atunci ?

*Cuvântul drept.*

Mai mare ca aceasta ce mai poate fi ?

*Cuvântul nedrept.*

Dar ce spui, când aicia te voiu birui ?

*Cuvântul drept.*

Nici un cuvânt, ce alta ?

*Cuvântul nedrept.*

Ei, atunci să-mi spui  
Ce oameni advocații-s !

*Cuvântul drept.*

Largi în șolduri sânt.

*Cuvântul nedrept.*

Ei bine, dar aceia ce joacă tragedii ?

*Cuvântul drept.*

Și ei.

*Cuvântul nedrept.*

Ei bine, văd c'acuma mă 'nțelegi.  
Dar oratorii populari ?

*Cuvântul drept.*

Și ei sânt largi în șolduri.

*Cuvântul nedrept.*

Însuș ai văzut

Că vorba ta e numai vânt.

Dar dintre privitori cum sânt  
Mai mulți, privește!

*Cuvântul drept.*

Da, privesc.

*Cuvântul nedrept.*

Ei, și ce vezi?

*Cuvântul drept.*

Majoritatea, jur pe zei,  
Sânt largi în solduri, și ca ei  
E ăsta și e celalalt  
Și ăst pletoș la stat înalt.

1100

*Cuvântul nedrept.*

Ce spui acum?

*Cuvântul drept.*

Sânt biruit, de mine amar.  
Văd toată vorba e 'nzădar.<sup>169</sup>  
Himatiul îmi apucați,<sup>170</sup>  
La voi să scap de aici, fărtați.<sup>171</sup>

*Socrate.*

Acasă-ți iai feciorul și cu el pornești  
Sau meșteșugul vorbei să-l înveți dorești?

*Strepsiade.*

Dresează-mi-l și nu uită să faci din el  
Pe-o parte pentru mici procese scut de-oțel,  
A doua falcă caută să i-o oțelești  
Și pentru chestii importante să i-o potrivești.

1110

*Socrate.*

N'aibi grijă ! Fac din el sofist desăvârșit.

*Fidippide.*

Un gălbăgios, desigur, și nenorocit.

*Corul.*

Plecați acum ; căci grija ta va fi aceasta.  
 Dacă corului de față cinste cuvenită dați,  
*Juzi*<sup>172</sup> cuminți, profitul iată ce din asta secerați.  
 La sosirea primăverii, câmpul când brăzdați, întâiu  
 Vouă ploaie vom trimite, iar altora mai apoi.  
 Când câmpia înălbește, strugurii când pârguesc,  
 Secetă vă vom trimite din cuprinsul cel ceresc. 1120  
 Fiul țărnei, muritorul, când desprețul ni-l arată  
 Nouă, zine, fericire n'o să vadă niciodată.  
 Struguri copti nici alte roade de pe câmp nu va cu-  
 [lege.

Când maslinul se ridică, via rostul când își dregē,  
 Cu ghiulele fără milă la pământ o vom culcă.  
 Iar de-și lucră cărămida, întru una vom plouă  
 Și cu grindină rotundă acoperișul vom goli.  
 Insuș, prieten sau o rudă când la nuntă se va *găti*,<sup>173</sup>  
 Noi plouă-vom noaptea 'ntreagă, iar el bucuros ar fi  
 In *Egipet*<sup>174</sup> să petreacă decât a ne nesocoti. 1130

*Strepsiade.*<sup>175</sup>

A *cincia*,<sup>176</sup> a patra, a treia, a doua vine apoi  
 Și numărând așa 'ntru una zilele 'napoi,  
 Ajung la urgisita întâia zi din *lună*.<sup>177</sup>  
 O groază pentru mine, niciodată bună.  
 Căci fiecare cui o sumă sânt dator.  
 Deși îl rog ce sânt în drept stăruitor,  
 La judecată cu peirea m'amenință.  
 Ii spun : O parte lasă-mi spre a mea folosință,



Mă mai așteaptă, o parte-mi iartă ! Inzădar,  
 Ei nu consimt la ruga mea, îmi spun flecar, 1140  
 Imi spun că-s hâtru și-o să-mi facă judecată.  
 De-acuma însă teama-mi este spulberată,  
 Când Fidippide mi-a deprins oratorie.  
 Dar bat în ușă, ca să văd ce fiu-mi știe.  
 Eu sânt, băiete !

*Socrate.*

Strepsiade, bun sosit !

*Strepsiade.*

Ia sacul ăsta și din partea-mi : bine v'am găsit.  
 Căci cinste se cuvine maestrului de adus.  
 Băiatul învățat-a vorba ce ți-am spus,  
 In care înainte mi-l-ai introdus ?

*Socrate.*

De sigur.

1150

*Strepsiade.*

Amăgirea crăiasă e de acum.

*Socrate.*

De ori și ce pedeapsă te poți feri acum.

*Strepsiade.*

Chiar marturi, când ar fi, când fac un împrumut ?

*Socrate.*

Chiar mai ușor când trece o mie și mai mult.

*Strepsiade.*

Voiu încordă glasul meu de bucurie :

Ehei! Vărsați râu de lacrimi, cămătari!  
 S'a dus dobânda și s'a dus și capital.  
 De-acum sub jug cerbicea nu-mi veți mai plecã.  
 Cãci mie-mi crește aici, limba-i e parã de foc,  
 Mândrețe de bãiat. 1160  
 Necaz pe dușmani, mie razim, casei salvator;  
 Isbãvitor de mari rele din moși, strãmoși.  
 Fuga 'nlãuntru și chiamã-l la tatãl sãu!  
 Copile, bãiete, din casã ieși!  
 E al tatãlui glas.

*Socrate.*

Bãiatu-ți e aici.

*Strepsiade.*

Drãguțul meu fiu!

*Socrate.*

Mergi și fiul ți-l ia!

*Strepsiade.*

Tresar de bucurie, suflețelul meu!  
 Mã uit la fețișoara-ți și tresar mereu.  
 Ești spiritul negãrii combative și  
 Pe-obraz a țãrii floare<sup>178</sup> 'ncepe a înflori,  
 „Ce spui” se chiamã și „s'aduci pe loc dovezi  
 Cã dreptul e nedrept și 'ntors” și tu s'o crezi.  
 In fațã-ți strãlucește aticã privire.  
 Tu m'ai pierdut, dar tu poți fi și mântuire. 1170

*Fidippide.*

De ce te temi?

*Strepsiade.*

De vechea și de noua zi.

*Fidippide.*

Dar care e aceea ?

*Strepsiade.*

E aceea zi

In care 'n judecată să mă dee vor.

1180

*Fidippide.*

Văd bine de pe acum : pierduți sânt *bani*<sup>179</sup> lor.  
O zi nu face două, cugetă, socoate !

*Strepsiade.*

Intr'adevăr ?

*Fidippide.*

Cum crezi dar că se poate

Să fie o femeie și habă și copilă ?

*Strepsiade.*

Dar nu stă scris în lege ?

*Fidippide.*

Cum te plâng de milă,

Că tâlcu-i nu-l cunosc !

*Strepsiade.*

Ce fel de talmăcire ?

*Fidippide.*

Bătrânul Solon fost-a popular din fire.

*Strepsiade.*

Dar ce-i cu ziua veche și cu ziua nouă ?

*Fidippide*

Acela 'n gând avuse însă zile două,  
Căci cea din urmă-i veche și cea dintâiu e nouă 1190  
Ca pâra să se facă când e luna nouă.

*Strepsiade.*

De ce a pus și cea veche ?

*Fidippide.*

Scumpul meu, de acum,  
Că-i ziua împăcării, asta este cheia  
Enigmei, iar de nu se'mpac', a doua zi  
Acuza să ridice chiar în zori de zi.

*Strepsiade.*

Pe lună nouă arhonții pâra nu primesc ;  
Cea veche și cea nouă lege socotesc.

*Fidippide.*

Pe cei ce gustă *jertfa*<sup>180</sup> și ei au imitat,  
S'apuce mai degrabă tacsă de-acuzat,  
Ficsară termenul o zi mai înainte. 1200

*Strepsiade.*

*Sărmani*,<sup>181</sup> cum ascultați voi ale lui cuvinte.  
Al nostru e profitul, al minții, iară voi  
Sânteti un zero, vase hodorogite, oi.  
Spre-a noastră fericire, a mea și a fiului  
Un cântec să se 'nalțe în slava cerului :  
„O Strepsiade fericit,

Tu ești a 'nțelepciunii floare  
 Ce bine fiul ți-ai crescut,"  
 Vor spune prietenii în cor'  
 Și toți crăienii,  
 Invidioși că tu-i întreci și-i birui în procese.  
 Dar să te ospătez întâiu pentru așa progrese.

1210

*Pasia.*<sup>182</sup>

Apoi un om de-ai lui aș trebui să-i las ?  
 Nnicând. Mai bine-atunci scăpam de ăst impas,  
 De nu 'nroșam decât avere-acum să-i iau.  
 Din banii mei acuma marturului dau  
 Târîndu-te pe tine și pe lângă toate  
 Dintr'un crăian îmi fac de azi dușman de moarte.  
 Dar patriei nnicând să nu fac vre o rușine<sup>183</sup>  
 Trăind, pe Strepsiade îl *strig*.<sup>184</sup>

1220

*Strepsiade.*

Acolo cine ?

*Pasia.*

La vechea zi și nouă !<sup>185</sup>

*Strepsiade.*

Martur mi te iau  
 Că două zile spus-a. Ce pretinzi să-ți dau ?

*Pasia.*

Douăsprezece mine ți-am împrumutat,  
 Când cumpărași pe șargul.

*Strepsiade.*

Nu-i adevărat.  
 Urăsc doar călăritul, cum cu toții știți.

*Pasia.*

De plată te jurai, zicând : zei, marturi fiți !

*Strepsiade.*

Fidippide atuncia încă nu știă.  
Să 'nvărtă orice vorbă după voia mea.

*Pasia.*

Te porți cu gândul banul a-mi tăgădui.

1230

*Strepsiade.*

Invățătura deci la ce mi-ar folosi ?

*Pasia.*

Prin jurământ refuzul poți să-mi întărești ?

*Strepsiade.*

Pe care zei ?

*Pasia.*

Pe Zeus, Poseidon, Hermes.

*Strepsiade.*

Si trei oboli mai pun, să fac un jurământ. De voiești,

*Pasia.*

Nerușinat ce ești, intrare-ai în pământ !

*Strepsiade.*

La *salamură*<sup>180</sup> pus, ce bine ți-ar prii !

*Pasia.*

Nu-ți bate joc de mine !

*Strepsiade.*

O vadră ar ieși. !

*Pasia.*

Pe Zeus atotputernic și pe ceilalți zei,  
De mine îți faci haz.

1240

*Strepsiade.*

Când juri pe Zeus, pe zei,  
Ridicul e chiar Zeus, când mintea-i luminată.

*Pasia.*

Cu timpul dela el îți vei lua răsplată.  
Dar să-mi răspunzi acum paralele de-mi dai  
Sau nu.

*Strepsiade.*

Te rog acuma liniștit să stai.  
Indată-ți voi răspunde la toate lămurit.

*Pasia.*

De gând ce ai să faci ? Să-mi dai te-ai hotărît ?

*Strepsiade.*

Dar unde e acela ce bani îmi cere ? care ?  
Și asta ce-i ?

*Pasia.*

Căpaie. Nostimă 'ntrebare !

*Strepsiade.*

Și tu, copaie, ceri argintul dela mine ?  
 Nici un obol nu dau, înseamnă-ți asta bine.  
 Când cineva îmi spune copaie *masculin*.<sup>187</sup>

129

*Pasia.*

Și nu-mi vei da ?

*Strepsiade.*

Cât știu eu, niciodată.  
 Cerșitul nu sfârșești și nu dispari îndată,  
 Să nu te văd la ușă ?

*Pasia.*

Mă duc, dar să mi-o știi .  
 Că tacsă pun de-acuză sau nu-s între cei vii.

*Strepsiade.*

Pe lângă cele zece și două, mai poți pune.  
 Dar suferi nu pot că'n fața mea se spune  
 Atâta de naiv copaie masculin.

*Aminia.*

Durere, mă *dobbri*.<sup>188</sup>

*Strepsiade.*

Ce admirabil !  
 Dar cine plânge astfel ? Oare nu cumva  
 Un zeu de-ai lui *Carchin*<sup>189</sup> durerea-și spune așa ?

*Aminia.*

Ce ? Cine sânt, aceasta ați dori să știți ?  
 Sânt un nenorocit.



*Strepsiade.*

Păzește-ți drumul dară.

*Aminia.*

Amară-mi e ursita, iar Soarta mi-a sfărmat  
Careta. Sfântă Pallas, de-acuma-s ruinat.

*Strepsiade.*

*Tlepoemos*<sup>100</sup> vre o dată ți-a făcut vre un rău ?

*Aminia.*

Nu-ți bate joc de mine, ci lasă, dragul meu,  
Pe fiu-ți să-mi plătească argintul ce a luat,  
De altfel vai de mine ; pe veci sânt ruinat.

*Strepsiade.*

Ce fel de bani luat-a ?

1270

*Aminia.*

Ce a împrumutat

*Strepsiade.*

E rău de tine, nene, astfel mi se pare.

*Aminia.*

Căzui de pe caretă și-mi văd a mea pierzare.

*Strepsiade.*

Ce flecărești ca unul căzut de pe măgar ?

*Aminia.*

Când banii-mi cer, îmi zici că sânt și un flecar ?

*Strepsiade.*

Stricată-ți este mintea.

*Aminia.*

Neadevăr sfruntat.

*Strepsiade.*

Și creerul îmi pare că-ți este zdruncinat.

*Aminia.*

Pe *Hermes*<sup>191</sup> jur, argintu-mi îndată de nu-mi dai,  
La tribunal te chem.

*Strepsiade.*

Ei, dacă minte ai,  
Te rog să-mi spui de Zeus face ca să ploaie,  
Sau soarele de sus împinge nori de ploaie.

*Aminia.*

Nu știu, dar de-asta nici capul nu mă doare.

*Strepsiade.*

Să iai argintul cum credeai că just e oare,  
Când n'ai știința fenomenelor cerești ?

*Aminia.*

De ești lipsit, măcar dobânda să-mi plătești !

*Strepsiade.*

Ce monstru e și acela ce numești dobândă ?

*Aminia.*

Când banul zi de zi și lună se perândă  
Din zi în zi tot crește, tot mai mult, mai mult,  
Iar nesimțită vremea trece. /

*Strepsiade.*

Iți ascult

Povestea. E frumoasă. Dar marea e mai mare,  
Acum decât demult, cum crezi?

1290

*Aminia.*

Pe Zeus, mi se pare

Că-i tot așa și nici nu-i just să crească.

*Strepsiade.*

Mai multe râuri vin, dar marea să sporească  
Nu poate, pecând tu, mișel ce ești, dorești  
Argintu-ți din nimică mai mare să-l sporești.  
Incoace strămurul!

*Aminia.*

Dar jur că e așa.

*Strepsiade.*

Pornește, murgule! Ce stai? Nu pregetă!

*Aminia.*

Chiar joc îți bați de mine?

*Strepsiade.*

Trage! căci îndată

In coaste te străpung, mârtoagă răsfățată.

1300

Aristofan, Norii, trad. de I. Bilețchi-Albescu.

7

O iai la fugă ? Să te mișc voiam și eu  
Cu hățurile tale și cu căpăstrul tău.

*Corul.*

De rele lucruri cum s'apucă ăst moșneag  
Infumurat.

Voește să-și rețină sieși

Pe dobândă ce-a luat.

Dar încă astăzi va vedea

Și 'ncotro duce, ni va spune,

Hâtra lui înțelepciune.

Căci fapta rea ce încercase răsplata își va reclama. 1319

În scurtă vreme cred că dânsul va afla

De mult ce căută,

Că are un destoinic fiu.

Contrare vorbe el îți spune

La tot ce-i just, așa că viu

Nu scapă cel ce i se-opune,

În orice sens, și'n cel mai rău.

În scurtă vreme va dori chiar fără glas să fie.

*Strepsiade.*

Scăpare, vai !

Vecini și rude și crăieni, într'ajutor

Veniți cu toții, căci lovit sânt, de-o să mor.

Ah, vai de capul meu și de falca mea !

Hoțomanule, lovești în tatăl tău ?

*Fidippide.*

E, tată, așa.

*Strepsiade.*

O spune 'n ochii lumii, vedeți.

*Fidippide.*

O spun la toți.

*Strepsiade.*

Ah, blestemat ce ești, și paricid și hoț!

*Fidippide.*

Poți spune și acestea și 'ncă alte cele;

Imi face bucurie, când aud și rele.

Dar, ca să nu te miri,

Voiu arăta că am dreptate să te bat.

1330

*Strepsiade.*

Pe tatăl tău să bați, așa-i dreptatea ta?

*Fidippide.*

Cu argumente clare și'n vorbă te dobor.

*Strepsiade.*

Pe mine, blestematule?

*Fidippide.*

De tot ușor.

Din cele două vorbe care să-mi aleg?<sup>102</sup>

*Strepsiade.*

Din cari?

*Fidippide.*

Cea slabă și cea tare le 'nțeleg.

*Strepsiade.*

Te-am învățat, într'adevăr, o dragul meu,

Tot ce e just să contrazici, o văd și eu,  
Când crezi s'arăți că-i just și se cuvine  
Bătut de fii să fie-un tată ca și mine.

1340

*Fidippide.*

De-ascuți motivul, cred ușor să te conving  
Că nu mai ai ce spune în contra și te 'nving.

*Strepsiade.*

Sânt curios de tot s'aud ce vei mai spune.

\* *Corul.*

E datoria ta, moșnege, acum să chibzuești,  
Cum să mi-l dovedești.  
De nu credeă în vorba ta, nici când nu deveniă  
Atât de obraznic.

O bază cutezanța-i are; razim clar e  
La omul acesta.

Dar povestește începutul, corul ca să știe  
De unde vrajba răsărise; spune-mi-o și mie!

1330

*Strepsiade.*

Ei bine, iată, am s'arăt cum începuse cearta.  
La mas' am stat, după cum știți, apoi îl îndemnasem  
Un cântec de-al lui *Simonide*<sup>193</sup> cu lira să 'nsoțească,  
La luptă Crios cum pornise și cum se pieptănase.  
Dar el îmi spune că la masă nu mai e la modă  
Să 'ncorzi o liră și să cânti ca babele la *moară*.<sup>194</sup>

*Fidippide.*

Eră de lipsă chiar atunci să mi te 'nșfac și măsur,  
La masă când mi-ai poruncit să cânt ca greeruşii.<sup>195</sup>  
Aşa vorbise și 'n lăuntru cum vorbeşte acuma  
Și mai ziceă că *Simonide* nu-i de nici o treabă.

M'am încruntat, dar cel puțin atunci mă stăpânisem.  
 Ii poruncii apoi să-și ia de mirtă o cunună  
 Și din *Eschyl*<sup>196</sup> ceva să-mi zică. Ripostă îndată  
 Că-i umplutură, contradicții, fraze sunătoare.  
 Cum credeți că la aste vorbe inima-mi svâcnise ?  
 Căci pe Eschyl îl socotesc poetul cel mai mare.  
 Măscând mânia am răspuns : „Ei bine, recitează,  
 Dinăști moderni, dacă cuprind atâta 'nțelepciune l'” 1370  
 Cântă din *Euripide*<sup>196</sup>-un loc, cum siluește-un frate,  
 Apollo ne păzească 'n veci, pe soră sa cea dreaptă.  
 Eră prea mult. In sus sării. Cu multe vorbe grele  
 Mi-l dojenesc, dar el atunci cu vorba se ridică.  
 Ne-am încordat în ceartă mult, când iată că mă  
 [nșfacă,  
 M'apasă și mă scutură, eră să mă zugrume.

*Fidippide.*

N'ai meritat, când înjosești pe cel mai mare meșter,  
 Pe Euripide ?

*Strepsiade.*

Cel mai mare ! Nu mai am ce spune ;  
 Căci mă lovești din nou.

*Fidippide.*

Pe Zeus, cu tot dreptul.

*Strepsiade.*

Cu dreptul ? Tu copil nerușinat, pe mine care,  
 Când gomoniai, te-am îngrijit, dorințele 'mplinindu-ți.  
 De „bri” ziceai, îți dam îndată setea să ți-o stingă.  
 „Mama” cereai, veniam în fugă și-ți aduceam mân-  
 [care,

De-aveai și alte trebuințe, te scoteam pe ușă  
 Și te feriam de toate celea ; tu acum mă gătui.

Când strig în gura mare că  
 Afară am nevoie, tu  
 Mă 'năduși, blestematule,  
 In cas' aici m'apucă deci  
 Toate năbădăile.

*Corul.*

S'agit' al tinerimii piept nerăbdător  
 S'audă și vorba-i.  
 De-aprobă fapta asta și-o conving deplin  
 Deșartele vorbe,  
 Pe pielea bieților bătrâni de-acum nu dăm  
 Nici chiar o păstaie.  
 Fă-ți datoria, meșter îndrăsneț de vorbe nouă,  
 Și luminează-i, ca să pari că spui ce drept e.

*Fidippide.*

Un farmec negrăit de dulce ascunde noutatea.  
 Un farmec e. s'arăți desprețu-ți ordinei de față.  
 Cât numai călăritul singur îmi faceă plăcere,  
 Nici trei cuvinte nu 'ndrugam și fără șovăire.  
 Decând mi-a lecut *acesta*<sup>167</sup> vechea slăbiciune,  
 Subtile gânduri mă frământă, vorbe îngrijite.  
 Deci cred s'arăt că este just să pedepsesc pe tatăl.

*Strepsiade.*

Struneste calul, pentru Zeus! Mai bine-i pentru mine  
 Să-ți îngrijesc de patru cai, decât bătaii să sufăr.

*Fidippide.*

Ne 'ntoarcem la cărarea veche și te rog să-mi spui:  
 Știi, când eram copil, atuncia mă băteau adese?

*Strepsiade.*

Dar binele-ți doriaș și grija îndulciă măsura.



*Fidippide.*

Au nu e just atunci și eu voindu-ți numai bine,  
 Să te lovesc, căci doar bătaia e bunăvoință ?  
 Cum numai corpul tău de lovituri scutit e,  
 Iar al meu nu ? Și doar și eu sânt liber ca și tine.  
 Copiii plâng ; dar crezi că tatăl lor nu poate plânge ?  
 Vei spune poate că așa se 'ndreaptă doar copiii.  
 Răsplic la' asta c'un moșneag de două ori copil e.  
 E just deci ca mai mult moșnegii ca tinerii să plângă,  
 Cu cât doar mai puțin greșala vârstei li se șade ?

*Strepsiade.*

Dar nicăiri nu-î obiceiul să-ți dregi pe tatăl astfel. 1420

*Fidippide.*

Dar cel ce puse astă lege n'a fost om ca tine  
 Și mine și cu vorba lui pe cei de demult convinge ?  
 Nu mi-i permis acum și mie s'aduc o lege nouă  
 Pentru feciori, ca să permită pe tatăl să și-l bată ?  
 Și câte bețe am primit cât legea n'a fost dată,  
 Acestea le iertăm și zic să fie gratuite.  
 Te uită numai la cocoși și alte animale  
 Cum se răzbună pe-ai lor tați și ce deosebire  
 E între ei și noi, doar una, că ei nu scriu decrete ?

*Strepsiade.*

Cocoșii dacă imitezi în toate, spune-atuncia 1430  
 De ce gunoiul nu mănânci, de ce nu dormi pe lemne !

*Fidippide.*

Nu-î tot aceea, dragul meu ; nici Socrate n'ar crede.

*Strepsiade.*

Deci nu lovî ! Căci prea se poate să simți și tu regrete.

*Fidippide.*

Și cum ?

*Strepsiade.*

In drept sânt doară eu, ca să-ți aplic pedeapsă,  
Iar tu, de vei avea un fiu.

*Fidippide.*

Dar de nu, atuncia ?  
Zădarnic plânsul meu a fost ; la moarte tu vei râde.

*Strepsiade.*

Eu, *semeni*,<sup>198</sup> cred că e cu cale ce e just să spunem  
Și cred că-mi veți concede mie ce mi se cuvine :  
Cu cale nu-i să *plângem*,<sup>199</sup> doar de facem o nedreptate.

*Fidippide.*

Ascultă-mi încă o părere !

1449

*Strepsiade.*

N'am nici o scăpare.

*Fidippide.*

Te superi poate de mai iai ce-ai înghițit acum ?

*Strepsiade.*

Cum nu ? Dar spune-mi ce folos culege-vei din asta ?

*Fidippide.*

Lovi-voiu și în maică-mea, cum am lovit în tine.

*Strepsiade.*

Ce spui ? Ce spui ? Pe cap îți iai o crimă și mai mare.

*Fidippide.*

Și ce-i, când eu cu vorba rea  
Pe tine 'n vorbă te dobor,  
Că voi u lovî și 'n maică-mea ?

*Strepsiade.*

De asta faci, nimic atunci  
Nu te reține să te-arunci  
Cu tot cu Socrate 'n abis  
Și vorba rea atunci a 'nvins.  
Vedeți, slăvite zine, acum ce-am suferit,  
Când încrezut în voi prea mult m'am bizuit.

1450

*Corul.*

De toate astea ești tu însuți vinovat  
In aventuri urîte, când te-ai încurcat.

*Strepsiade.*

De ce acestea dar atuncia nu mi-ați spus,  
Ci pe-un țăran bătrân l-ați ridicat în sus ?

*Corul.*

Noi totdeauna procedăm în acest fel,  
Când cineva 'nainte are-un negru țel.  
La grele încercări sânt puși o seamă.  
Așa învață deci de zei ca să se teamă.

1460

*Strepsiade.*

Grea fost-a încercarea, dar am meritat.  
Nu trebuiă să-mi însușesc un ban împrumutat.

Acuma, dragul meu, la Cherefon să mergem,  
Pe dânsul, blestematul, pe Socrate să-l dregem;  
Căci ei, slăvite zine, mintea mi-au orbit.

*Fidippide.*

Măeștrii să mi-i supăr, îns' ar fi greșit.

*Strepsiade.*

De Zeus să mi te temi, străbunul nostru zeu.

*Fidippide.*

Rugină, dar decând Zeus iarăș este zeu?

1470

*Strepsiade.*

E zeu.

*Fidippide.*

Dar cum se poate? Căci mi-ai povestit  
Că rege e Vârtejul, iar Zeus e isgonit.

*Strepsiade.*

Nu-i isgonit de nime, dar mai înainte  
Vârtejul lui Socrate-mi sbârnâia prin minte.

*Fidippide.*

Palavrele nebune ține-ți pentru tine!

*Strepsiade.*

A fost o nebunie, văd acuma bine  
Și Socrate e vina, că zeii-am isgonit.  
Iubite *Hermes*,<sup>208</sup> astăzi la tine obidit  
Mă 'ntorc, iertare cer și mila ta cerșind  
De vorbele-mi deșarte și aiuritu-mi gând.

1480

Dă-mi sfatul tău acum, de vrei în judecată  
 Să-i urmăresc, de nu, și altă cale-arată !  
 Bun sfat îmi dai, oprind procese ca să 'ntind.  
 Mă 'ndemni, cum te 'nțeleg, bujdeuca să le-aprind.  
 Șânt bârfitori ; încoace, *Xanthia*,<sup>201</sup> ne vină,  
 Securea ia și scara de bujdă o anină !  
 Te suie sus și sfarm' acoperișul ei  
 Și lasă ca să cadă casa peste ei !  
 Stăpânul de-ți iubești, asta va fi dovadă.  
 O torță-aprinsă altul sau chiar tu îmi adă,  
 Căci astă zi va fi o zi de judecată  
 Și fanfaronii ăștia-și vor lua răsplată.

1490

*Elevul A.*

Dar, omule, ce faci ?

*Strepsiade.*

Ce fac ? Nu vezi ? Văpaie  
 Pornește din vorbirea cu-ai casei căpriori.

*Elevul B.*

Dar cine casei noastre dă foc mistuitor ?

*Strepsiade.*

Acela, dela care mantaua ați luat.

*Elevul B.*

Peirea noastră

*Strepsiade.*

Astăzi, ea va fi un fapt,  
 De nu cumva securea nădejdi-le-mi trădează  
 Sau leșu-mi zdruncinat o punte 'n jos durează.

1500

*Socrate.*

Pe acoperiș, acolo, spune-mi ce lucrezi !

*Strepsiade.*

Prin nori străbat și despre soare *meditez.*<sup>202</sup>

*Socrate.*

Mă 'năduș, ah, sărmanul, vai de mine !

*Elevul.*

Cenușă va rămâne 'ndată și din mine.

*Strepsiade.*

De ce, *procleți*, voi<sup>203</sup> peste zei v'ați ridicat,

De ce culcușul lunii voi ați cercetat ?

*Lovește,*<sup>204</sup> bate,-aruncă, ia-te după ei ;

Greșit-au mult și n'au stimat deloc pe zei.

*Corul.*

Ieșiți acum ! Destul pe azi

Jucat-am și făcut-am haz.

1510

F I N E

## NOTE EXPLICATIVE.

1. E vorba de perioada întâia a războiului peloponesiac, care izbucni în anul 431 înainte de Hr. Spartanii invadară Atica, pustiiră câmpiile, tăiară și arseră maslinii. Populația dela sate se retrage între zidurile Atenei, suprapopulând orașul, în care izbucni ciuma, slăbind puterea de rezistență a falnicilor biruitori asupra Perșilor.
2. Tinerii de familie bună purtau păr lung, bărbații și-l retezau. Sclavii umblau tunși scurt de tot.
3. La Greci, banii se împrumutau de pe o lună pe alta. La a 20-a zi din lună și în cele următoare se făceau revocările banilor împrumutați. Cine nu-și achită datoria până la sfârșitul lunii respective, eră chemat la judecată. Atenienii nu calculau timpul după anul solar ci după cel lunar, în care începutul lunii ca unitate de timp corespundeă cu ziua schimbării lunii de pe cer.
4. Mina atică eră o monedă de argint în valoare de aproximativ 100 lei; 1 la 100 dintr'o mină eră dragma, asemenea de argint. 60 mine fac un talant.
5. Cai de rasă nobilă se infierau la șold cu semnul lui copa sau san (sampi), litere dispărute mai târziu din alfabetul elin, întrebuițându-se numai ca numerale.
6. Fidippide se vede în vis participând la alergările de cai împreună cu prietenul său Filon.  
Un singur alergător, abătându-se din drumul său, putea fi fatal pentru ceilalți; cari se vedeau siliți să schimbe brusc direcția.
7. Alergările, pe cal călare și în caretă, în plină armătură, ca în războiu, se numărau între cele mai căutate distracții ale tineretului atenian. Aci nu e vorba de luptele de întrecere înseși, ci numai de exercițiile pregătitoare, care-l preocupă pe Fidippide în vis. Acesta vede însă că prietenul său, după ce a făcut un ocol cu careta, încearcă al

doilea, apoi al treilea ocol și mai departe și întrebă su-părat, cât o să dureze aceasta.

8. Alergările terminate, caii oboșiți și asudați erau lăsați să se rostogolească pe nisip, iar de aici erau aduși acasă. Fidippide vorbește către îngrijitorul calului său.
9. Demarhii erau primarii comunali, având însărcinarea de a evalua contribuțiunile membrilor comunali și a le încasa. Strepsiade pare a fi ajuns la atâta sărăcie, încât nu era în stare să achite nici partea sa din impozitul comunal.  
Probabil că demarhii purtau și registre de toate datoriile locuitorilor din dema lor și puteau să exercite presiune asupra acelor cari nu și le achitau la termen.
10. Grecește *προμνήστρια* femei, cari puneau la cale căsătorii, făcând din aceasta o profesiune.
11. O familie de aristocrați, veche, dar scăpătată.  
Intre membrii săi numără și pe cunoscutul legiuitor Clistene.
12. Coisira, timpul femeiei trufașe, soția lui Alcmeon sau a lui Pisistrat.
13. Atribute ale Afroditei. In templele Afroditei Colias și Genetillis își țineau femeile adunările lor.
14. Verbul *σπαθίζω* înseamnă a bate cu spata, a țese, apoi și a risipi, a irosi ; românește spunem cam în acelaș sens „a bate la tălpi”, „a trâncăni”.
15. O mantă de pânză, lungă cel puțin până la genunchi.
16. Strepsiade arată soției sale haina roasă și-i spune : acest himation ros e dovadă de activitatea ta risipitoare. Mai înainte, țesutul era ocupațiunea cea mai de seamă a familiei grecești. Ironia e aici destul de transparentă.
17. „Să plângi”, adecă să fii pedepsit, bătut, până ce vei plânge. Verbul e întrebuințat aici în sensul metonimic, arătând efectul bătăiei.
18. Numele compuse cu *ἵππος* care însemnează cal, erau foarte obicinuite la aristocrația Atenei.
19. De obicei, nepotul primea numele bunicului, ca și la Români.
20. Fidonid însemnează „descendentul cruțătorului” sau „cel cruțător”.
21. Numele e un compromis, care consideră dorința tatălui și a mamei și însemnează „Cruță-caii”.
22. In teatru se află și a statue a lui Poseidon.
23. Strepsiade confundă pe Socrate cu sofistii, de cari se deosebiă prin o concepțiune etică, fundamental opusă direcției acestora.



24. În Sparta, tineretul umblă de obicei desculț, chiar de multe ori și oameni mai în vârstă. Atenianul însă își luă cel puțin sandalele, când ieșea în piață. Numai oamenii mai simpli și admiratorii vieții lacnice umblau fără sandale, precum obiceiului Socrate, iar mai târziu oratorul Licurg și Focion.
25. Cherefon, din tinerețe tovarăș al lui Socrate, costeliv și palid, e zeflemizat și batjocurit de comici ca și Socrate.
26. Fazanii, paseri din Fasis, erau pe vremea aceea încă o raritate în Atena.
27. Leogora, tatăl oratorului Andocide, cunoscut prin viața sa destrăbălată până la adânci bătrânețe.
28. 1 obol — aproximativ 17 bani valoarea meta'lică.
29. E forma tipică și completă la numele de persoane grecești: numele persoanei respective, al tatălui și al comunei din care se trage.
30. Aluziune la originea lui Socrate, care era fiul unei moașe Fenarete, și la metoda lui de învățătură.
31. Persicetele, ai περιωνάι εὐβάδες încălțăminte obișnuite, purtate de femei.
32. O specie de șopârlă.
33. Unul din cei șapte înțelepți ai Greciei, părintele filosofiei eline. El susține că apa e unicul principiu, din care s'au dezvoltat toate lucrurile.
34. E vorba de Spartanii prinși de Cleon în anul 425 î. d. Hr. pe insula Sfacteria, nu departe de Pylos. În urma îndelungatei prinsori au devenit slabi și palizi la față. Cu ei seamănă deci elevii lui Socrate.
35. După părerea lui Socrate, astronomia și geometria aveau o îndreptățire numai întru cât serviau pentru scopuri practice. De altfel, pe vremea aceea se ocupau cu astronomia ca știință teoretică numai sofistii, ca Hippias din Elis și alții.  
Aici trebuie să ne imaginăm unele piese de material didactic intuitiv.
36. Probabil o tablă de metal, cum era aceea cu care venise Aristagora din Milet la Cleomene, regele din Sparta, ca să ceară ajutor în contra Persilor.
37. Pasiunea Atenienilor după procese era proverbială. Aristofan o ridiculizează aici prin röstul lui Strepsiade.
38. În anul 445 î. d. Hr.
39. Socrate atârână în văzduh într'un hamac sau coș, o mașinărie, în care plutiau zeii, când se arătau în teatru.

40. Socrate, din coșul său se crede o ființă superioară oamenilor de rând.
41. Strepsiade, orbit de strălucirea discursului, înșiră cuvintele auzite, unul după altul, în ordine arbitrară, fără să pătrundă raportul lor.
42. Locuitorii coloniei dorițe Bizanț (astăzi Constanținopol) se folosiau de monede de fier.
43. Formalitățile ce urmează aduc aminte de ceremonialul obicinuit în misterele orfice-pitagoreice.
44. Athamas, rege legendar în Orchomenos, cuprins de furie, omorâ pe fiul său Learh, iar soția sa Ino se aruncă cu al doilea fiu, Melikerte, în mare. Având să fie jertfit în Ilalos, e scăpat de nepotul său Kytissoros, iar după altă versiune de Heracle.
45. Potrivit ceremonialului, Socrate presură făină pe Strepsiade, fiind aceasta un simbol al oratoriei sale alese, pe când Strepsiade înțelege cuvântul în accepțiunea sa obișnuită.
46. Ruga lui Socrate imitează frazeologia preoților mistici. Zeitățile invocate sânt forțele însuflețite ale naturii, ridicate la rangul de zei de către Anaximene, Euripide și filozofia naturală.
- Inainte de a începe ceremonialul sacral, preotul ordonă tăcere, ca să nu pronunțe cineva vre-un cuvânt urât, care putea să strice tot efectul rugăciunii.
47. Himatiul.
48. O căciulă de piele, ce scutiă de razele soarelui și de ploaie. Prin oraș și aproape de casă, Atenienii numai a rare ori umblau cu capul acoperit.
49. Numirile geografice ce urmează indică direcțiile principale ale lumii: nord, vest, sud, est.
50. Marea Azovică de astăzi.
51. Munte în Asia Mică, în precajma insulei Chios.
52. Soarele.
53. Sânt de înțeles poezii de comedii, apoi actorii de comedii, cari își ungeau fața cu drojdie, ca să nu fie cunoscuți.
54. Atena cu cetatea Acropolei.
55. Cei inițiați în sfintele mistere.
56. Bacchus. Dionysos.
57. A filozofă despre fum, a discuta despre umbra măgarului, zicale vechi grecești pentru „a pierde vremea cu discuții fără rost și ridicule”.
58. Parnes, munte spre nord de Atena, poartă deminețile o cupolă de negură, care dispare peste zi.

59. Pentru învățătura lor nebuloasă.
60. Ca profetul Lampon, unul din întemeietorii orașului Thurioi în Italia de sud, care a fost ospătat în pritaneu. La expediția de întemeiere luară parte și sofisti ca Protagora, oratori, precum Lysia ș. a.
61. Medici, precum Hippocrate din Cos, care a petrecut a-dese și în Atena, fiind onorat și el prin ospățare în pritaneu.
62. Eleganții Atenci, cari aveau interes numai pentru inele scumpe, unghii îngrijite și părul bine pieptănat.
63. Reprezentanții contemporani ai ditirambulului, precum Melanippide, Kinesia, Phrynis.
64. Astronomi, ca Anaxagora, Hippias din Elis, Meton.
65. Tifeu, Tifaon, Tifon sau Tifos, un uriaș sau zeu al focului vulcanic și al furtunilor.  
Imaginația bogată a poporului elin îi atribue o sută de capete.
66. Centaurii, popor legendar, sălbatec, care locuiește la poalele muntelui Pelion, cu cap și piept de om, iar în partea coalească a corpului având chip de cal. Imaginația populară a contopit chipul calului și al cămărețului într-o singură ființă hibridă.  
Centaurii sânt bețivi și sensuali. Celebră e lupta lor cu Lapiții.
67. Fiul lui Xenofant e autorul de ditirambi, Hieronymos.
68. Acest Simon e cunoscut numai din comedia aceasta.
69. Acum la cei vechi, lupul simboliză o fire hrăpărească și lacomă.
70. Acum la Homer cerbul simbolizează lașitatea.
71. Un afemeiat în contra căruia Aristofan își îndreaptă și de altfel săgețile comediei.
72. Corul se adresează lui Socrate.
73. Prodic, din Ceos, sofist renumit prin cercetările sale în domeniul etimologiei și sinonimicii.  
Dela el ni s'a păstrat prin Xenofon istorioara despre Heracle la răspântii.
74. Atenei, se serbă tot la cinci ani, cu un fast deosebit. Toate Panateneele, serbătoarea închinată zinei ocrotitoare a comunele Atice și coloniile trimiteau delegați la serbare. Cetățenii sărmani erau ospătați gratuit.
75. Numai în grecește : βροντή și πορδή.
76. Despre un om cu idei învechite se spune că e de pe vremea lui Cronos, tatăl lui Zeus, sau mai vechiu decât Cronos.

77. Diasiile, o serbătoare în cinstea lui Zeus Meilichios, se serbau în luna lui Martie, afară de oraș, pe malurile râului Ilissos, cu petreceri și ospete, amintindu-ne întru câtva de Armindenul nostru.
78. Scriitorii epocii lui Pericle aplică termenul de Elini, pentru a arăta colectivitatea poporului elin în opoziție de celelalte popoare, pe care le numesc barbare.
79. Traducerea verbală ar fi: cu o sută de stadii.
80. Insemnați cu un copa.
81. E idealul practic, amoral al doctrinei sofistice, conceput de o inteligență vulgară.
82. E metoda, aprobată și recomandată și de pedagogia modernă, de a studia întâiu aptitudinile înnăscute ale copilului și a se conforma acestora în pregătirea lui pentru viață.
83. Cuvântul  $\mu\eta\lambda\alpha\nu\eta$  însemnează atât artă, meșteșug, cât și mașină, mai cu seamă mașină de război. Socrate îl întrebuințează în accepțiunea întâia, Strepsiade îl înțelege în a doua. Cuvântul grecesc având o sferă cu mult mai mare, o traducere adecvată cu greu să se poată da.
84. Prin barbar înțelegeau Elinii pe orice om, care nu era de neamul lor, apoi pe orice om lipsit de cultură.
85. Lui Socrate i-a plăcut răspunsul bătrânului așa de bine, încât voește să-l introducă imediat în tainele învățaturii sale. Pentru acest scop, el trebuie să depună himatiul, să ia turtă dulce în mână și astfel să se coboare în sfânta sfintelor, în care ajunge coborând câteva trepte printr'un spațiu întunecos ca peștera lui Trofoniu de lângă Lebedea în Beoția.
86. Cine bănuia că într'o casă străină se află un obiect al său, ce i s'a furat, făcând cercetările în persoană, trebuia însă să-și lase himatiul afară, ca să nu ducă el însuși în casă obiectul ce pretindea că i s'a înstrăinat (Plat. Leg. 12. 954 A).
87. Socrate observă ceremonialul obicinuit la consultarea oraculului lui Trofoniu. Turtă dulce se luă, ca să îmblânzească cu ea șerpii și alți monștri din lăuntrul vizunii.
88. În teatru lui Dionys se reprezintă comedia. Dionys e ocrotitorul poezilor scenici, de aceea aceștia se adresară către dânsul, luându-l martur în jurămintele lor.
89. Adversarii lui Aristofan din anul 423, Ameipsia și Cratin.
90. La a doua reprezentare a Norilor.
91. În anul 427 s'a reprezentat cea dintâiu comedie a lui

- Aristofan. „Δαιταλεῖς“ „cei ce benchetuesc“, dar sub alt nume, poetul neavând încă curajul publicității din cauza tinereței sale.
92. Poetul și actorul Filonide e acela care a luat în scutul său creațiunea poetului Aristofan.
93. Comedia lui Aristofan obțină premiul al doilea, deci o excelare deosebită pentru un începător.
94. Electra e sora lui Oreste, care a fost crescut în străinătate.  
Precum aceasta bănuște sosirea fratelui ei după suvița de păr, ce o află pe mormântul tatălui ei, Agamemnon, și pe care o recunoaște, tot așa privitorii vor recunoaște în comedia „Norii“ înrudirea dintre ea și cea dintâiu comedie a poetului, reprezentată sub alt nume.
95. La serbările lui Bacchus era purtat în procesiune un falos artificial, în felul cum e descris de Aristofan aici, drept simbol al fertilității. Fiind în tradiție, vechea comedie făcea adeseori uz de acest mijloc, merit să stârneasă pofta de râs a spectatorilor.
96. Dansul cordax, lasciv și caracteristic comediei.
97. Actorul, care joacă rolul principal în comedia „Norii“.
98. Pe vestitul demagog Cleon l-a atacat Aristofan în stil mare în comedia „Cavalerii“, mai târziu însă numai în treacăt și mai mult în glumă.
99. Hyperbolos, politician după Cleon, adversar înverșunat al nobilimii, ostracizat, iar apoi omorât în anul 411. Se trăgea dintr'o familie de jos.
00. Eupolis e unul din cei mai însemnați reprezentanți ai vechii comedii. În comedia „Marica“ atacă el pe Hyperbolos.
01. Hermippos, iarăș un poet comic, mai vechiu decât Aristofan, adversar al lui Pericle.
02. Poseidon.
03. Cleon.
04. E vestitul templu al Dianei din Efes, opera lui Chesi-phron din Cnosos, nimicît prin foc de mâna lui Herostrat în noaptea nașterii lui Alexandru cel Mare.
05. Artemis.
06. La Dionisii participau și afiații Atenienilor.
07. Noaptea străzile nefiind luminate, un sclav luminează cu o făclie înaintea stăpânului, care întârziase departe de casă.

108. In urma reformei calendarului atic prin Meton (in anul 432), intăia zi a lunii nu mai corespundeă cu luna nouă, ci eră ficsată cu două zile mai înainte. Serbătorile cădeau și ele mai înainte.
109. Sarpedon, fiul lui Zeus, și Memnon, fiul Aurorei, fură stimați de zei și după moartea lor.
110. Haosul, Aerul și Respirarea sânt zeitățile, pe cari jură Socrate ca sofist naturalist.
111. Cu teoria metrelor, ritmelor și a ortocpiei, Socrate nu s'a ocupat nici când. Ele cad in domeniul sofistilor Prodic și Protagora.
112. Strepsiade înțelege prin „metre” măsurile practice de măsurat făina, iar nu acele, cu cari se măsură lungimea silabelor în poezie.
113. Măsura „choinix” cuprinde aproape 1 litru, 1 metron.
114. Hecteusul — 8 litri — 8 unități; hemiecteul — 4 unități; deși în alt sens, Strepsiade răspunde la întrebarea lui Socrate așa, încât s'ar părea că el preferă picioarele metrice de 4 unități.
115. Ritmul pentru dansul în plină armătură, un metru complicat și controversat.
116. Cuvântul „δάκτυλος” însemnează pe lângă cunoscutul picior metric și deget. Strepsiade îi atribue un sens obscen.
117. Nici Strepsiade nu mai jură pe zeii tradiționali.
118. După socrate, substantivele terminate pe os urmează să fie toate de genul masculin. Cardopos însă fiind de genul feminin, ar trebui să aibă terminațiunea -e. Intre Cleonymos și cardopos Socrate află o asemănare : diformul, corpulentul Cleonymos nu se deosebește mult de o covată.
119. In consecință, nici lașul Cleonymos nu merită terminațiunea masculină -os, ci cea feminină -e; fiind laș și moleșit ca o femeie.
120. La vocativ au masculinele și femininele de declinarea intăia aceeaș formă.
121. Poetul zeflemizează metoda dialecticei lui Socrate, care, dacă nu-i succede discuția într'o direcție, apucă îndată alta.
122. E un joc de cuvinte : coris — ploșniță. Corintienii, cu cari Atenienii au avut nu demult să se lupte, cam aceeaș pacoste.
123. Socrate întrebă pe Strepsiade dacă a prins o idee, acesta însă răspunde că a prins o ploșniță.

124. Femeile din Tesalia erau cele mai renumite vrăjitoare din Grecia. Se credeă că prin descântece ele sânt în stare să îndepărteze și luna de pe cer.
125. Precum copiii în jocul lor cunoscut (morișca) leagă un gândac de un fir de ață și-l lasă să sboare în jurul centrului de care e ținut firul de ață, tot așa gândirea lui Strepziade să se miște liberă, însă totuș condusă de o idee, ce-l stăpânește, și de care n'are voie să se îndepărteze.
126. Farmacii în înțelesul de astăzi nu erau încă la Greci, căci medicii dădeau și medicamentele. Meseria de farmacist însă eră cunoscută și farmaciștii, cari nu stăteau în nume bun, vindeau pe lângă medicamente și multe curiozități, precum eră sticla, pe vremea aceea un articol rar.
127. Sticla aveă pe vremea aceea valoarea pietrelor scumpe.
128. Acuza, odată primită, se scria pe o tablă și se afișă în public, ca cei interesați să poată fi înștiințați.
129. Cuvintele din urmă sânt adresate lui Socrate. Strepziade pleacă acasă, ca să-și aducă feciorul.
130. Din averea lui Megacle au rămas numai columnele.
131. Diagora din Melos fu supranumit Ateul pentru atacurile sale înverșunate contra credinței poporului. Socrate, după părerea lui Aristofan fiind un ateu, nu e întru nimic mai bun decât Diagora. De aceea e numit și el Melianul.
132. Igiena și curățenia pretindeau și dela Greci să ia o baie înainte de masă și să se ungă cu untdelemn înainte de exercițiile gimnastice.
133. Strepziade vede în curte un cocoș și întrebă pe fiul său, cum se chiamă pasărea aceasta, voind să demonstreze lui Fidippide în cele ce urmează progresul ce a făcut în școala lui Socrate.
134. Fidippide numește pe Socrate și Cherefon Giganți pentru ateismul lor revoluționar. Ca și Giganții se ridică și Socrate contra lui Zeus, bizuindu-se însă nu pe tăria lui ca Giganții, ci pe vorbărie goală.
135. Când Spartanii pătrunseră în Atica, Pericle înduplecă pe comandantul lor Cleandrida, să se retragă, dându-i 10 talanți.  
La darea de seamă a lui, poporul aprobă aceste chetueli, cu observarea, că s'au făcut pentru ce eră necesar.
136. Jurații primiau plată pentru munca lor, și anume pe vremea lui Pericle un obol, iar pe vremea lui Cleon trei oboli pentru fiecare zi, în care se țineau ședințe,

137. Drept jucărie pentru copii.
138. Socrate voește să spună: fiul tău n'are talent pentru oratorie, dar arătând bunăvoință și tatăl său plătindu-i bine, poate totuș să ajungă la ceva, ca și Hyperbolos, care eră de altfel un bărbat fără aptitudini deosebite.
139. Vorbitorul care apără o cauză nedreaptă e mai sigur în mijlocul mulțimii, care nu poate judecă bine, de cât înaintea a câtorva bărbați cuminți.
140. Tatăl lui Zeus e Cronos.
141. Contrast: aurul, metalul cel mai prețios; plumbul, cel mai fără valoare.
142. Când Grecii năvăliră în Troia, Telef, regele din Misia, a fost greu rănit de Achil. Oraculul din Delfi l-a sfătuit atunci să caute scăpare la cel ce l-a rănit. Imbrăcat în haine de cerșitor, porni el spre Argos și fu vindecat de Achil prin mijlocirea lui Agamemnon.  
La Euripide Telef e tipul sofistului desăvârșit. Cei mai mulți dintre sofști nu erau Atenieni ci veniți din altă parte.
143. Un sofist obscur.
144. În textul original: Cronos, care însemnează cam ceea ce traducem noi prin cuvântul fosilă.
145. Invățământul la Atenieni cuprindea: scrierea, citirea și interpretarea unei epopei la gramatist, învățământul muzical la chitarist și cel de gimnastică la pedotrib.
146. Atenienii nu aveau școli de stat. Părinții aceluiaș cartier își angajau un instructor comun pentru toți copiii cartierului.
147. Ca boabele de orz, din care se pregătea hrana principală a Atenienilor, pâinea și un fel de cir.
148. Așa începea un cântec al poetului atenian Lamprocle.
149. Inceputul unui cântec al poetului de ditirambi Kedide.
150. Phrynis, fiul lui Camon, din Mitilena, virtuos în chitaristică.
151. Vechii Atenieni își impleteau părul și-l prindeau launloc cu o agrafă de aur.
152. Dipoliile erau o serbătoare în cinstea lui Zeus Polieus, care o serbă pe Acropolă cu un ceremonial foarte primitiv. Se jertfia un taur.
153. — Numele unui vechiu poet de ditirambi, devenit proverbial, pentru a arăta trecutul îndepărtat.
154. La serbarea Panafeneelor, tineri, deplin înarmați ca pentru războiu, trebuiau să execute un dans în onoarea Atenei, zeița războiului și ocrotitoarea orașului.



- Tinerii moleșiți și nedeprinși cu manuirea armelor, mai cu seamă a scutului, dădeau la astfel de ocazii un aspect destul de comic.
155. Un atribut al zeiței Pallas Atena, a cărui etimologie e nesigură.
156. Mărul, fructul închinat zeiței Afrodita, simbol al dragostei.
157. Iapet, un Titan, se întrebuințează ca și Cronos pentru a arăta o vechime mare.
158. Hippocrate, comandant cunoscut în războiul peloponez. Pe fiii săi, Telesip și Demofon ni-i descriu poezii comediei ca pe niște tineri neciopliți și naivi.
159. Gimnaziile serviau la exerciții libere de gimnastică, fără învățător. Pedotribii instruau în palestre (Hermann). siac, căzù în lupta dela Delion în anul 424/423.
160. Academia era un astfel de gimnaziu, numit după croul Academos, în nordvest dela Atena, umbrit de maslinii sfinți.
161. O plantă asemănătoare iederii, se întrebuință la împletitul cununilor.
162. Antimah, un individ nerușinat și muiératec.
163. O monedă de argint în valoare de 4 drahme.
164. Peleu, respinse dragostea Ipolitei, soția lui Acast din Iolcos; pentru aceasta zeii îl răsplătiră cu o sabie, făurită de Hefaistos, care sabie aveă o putere așa de mare, încât el ieșia biruitor din orice luptă (Preller).
165. E o interpretare frivolă a unor versuri din Omer, în care se spune că Tetida locuește în fundul mării la bătrânul ei tată Nereu, de lângă care se ridică la suprafața mării, când o chiamă fiul ei Achil.
166. E principiul nihilist al sofistilor, cari negau orice morală.
167. Zeus, supremul zeu al Elinilor, dându-se în dragoste cu tatăta femeii muritoare, nu poate fi un ideal moral.
168. Se face aluzie la flagelul rușinos al pederastiei (dragostei de băieți), asupra cărui flagel nu putem stărui mai pe larg aici.
169. Majoritatea poporului suveran hotărăște în ultimă instanță și în problemele etice. Deci un viciu al majorității poporului nu poate fi cel mai mare rău. Cuvântul (raționamentul) drept înțelege aceasta și-și consideră cauza pierdută (Kock).

170. Himatiul fiind lung și incomodând la alergat, eră aruncat la o parte, când cineva voia să alerge.  
Așa face Odiseu în Iliada lui Omer (II. 183), așa face aici și reprezentantul raționamentului drept.
171. Cuvintele sânt adresate publicului din teatru.
172. E vorba de juriul, care decernă premiile pentru poeți.
173. Mirele își aducea mireasa acasă de obicei seara, la lumina torțelor. Eră un semn rău, dacă acestea se stingeau.
174. Egiptul, mai ales în partea sa de sus, eră sărac în ploaie. Corul spune că va face să cadă atâta ploaie, încât nerecunoscătorii vor dori mai degrabă să fie în Egiptul uscat, decât să suporte noaptea nunții numai în ploaie.
175. Strepsiade se arată pe scenă, aducând lui Socrate un sac de făină drept onorar, pentru că i-a învățat feciorul.
176. Dela a douăzecea zi a lunii, Atenienii nu adunau ci scădeau zilele (Plut. Sol. 25).
177. Întâia zi a lunii eră aceea zi, în care seara se vedeă pentru prima oară scera lunii noi pe cer.
178. Aluzie la cutezanța și nerușinarea caracteristică Atenianului, ieșit din școala sofistilor.
179. Reclamant și acuzat trebuiau să depună la judecătorie o taxă la prezintarea acuzei respective a chemării la judecată. Această taxă revenia de drept părții biruitoare, care o primiă după terminarea acțiunii.
180. Acest loc pare a fi un indiciu că există sau un oficiu constituit legal sau un colegiu de preuți, cari aveau misiunea, să guste din carnea destinată pentru jertfă, înainte de a se aduce jertfa.
181. Strepsiade se adresează în general către public, având însă în vedere pe creditorii, cari crede el că se află în numărul spectatorilor.
182. Creditorul Pasia intră, însoțit de un martur, cu care se află în discuție.
183. Bunul patriot Pasia crede că ar fi o rușine pentru patrie, dacă el ar iertă ceva lui Strepsiade fără proces.
184. Acțiunea procesului începeă cu citarea acuzatului, pe care reclamantul trebuia să o facă în persoană și însoțit de marturi, fără însă să calce casa adversarului.
185. Formula tipică a chemării în judecată.
186. Pântecosul Pasia seamănă cu un burduf de piele, care devine mai fin, dacă a fost argăsit în salamură.
187. Pasia răspund „*κάρδοπος*” cu terminațiunea mascu-

- lină, ceea ce nu se potrivește cu teoria lui Socrate, dezvoltată mai înainte, după care ar trebui să i se zică καρδότης
188. Aminia e patetic ca și un zeu dintr'o tragedie.
189. ...Carchin e un vechiu poet tragic. Celebre erau jocurile sale scenice. Dintre tragediile sale nu ni s'a păstrat nimic.
190. Tlepolem, fiu al lui Heracle, omorâ pe unchiul său Likymniu, frate al Alcmenei. Aristofan parodiază aici câteva versuri din tragedia „Likymnios” a lui Xenocle, un fiu al lui Carchin.
191. Hermes e ocrotitorul comercianților, creditorilor și în general al oamenilor, cari umblă după câștig.
192. În școala lui Socrate, Fidippide a deprins ambele raționamente și le pune acum în aplicare chiar încontra tatălui său, lăsându-i acestuia însă alegerea și susținând că va învinge și cu raționamentul cel slab, în caz că tatăl său, bazându-se pe dreptatea cauzei sale, își va alege pe cel mai favorabil.
193. Simonide din Keos, poet liric, celebru pentru epigramele sale.
194. Acum cei vechi ca și lucrătorul manual de astăzi își însoțiau lucrul de melodii ritmice, potrivite cu natura lucrului, ce-l îndeplineau.
195. Eschyl, unul din cei trei mari poeți tragici ai Elinilor, favoritul generației vechi pentru ideile sale profund religioase.
196. Euripide, cel mai tânăr dintre cei trei mari poeți tragici ai vechilor Elini, favoritul tinerimii pentru ideile sale moderne, liberale.
197. Tatăl său Strepsiade, trimițându-l în școala lui Socrate.
198. Cei de o vârstă cu el dintre privitori.
199. Să fim bătuți, arătându-se efectul în locul cauzei.
200. Pe tribună presupunem că se află lângă casa lui Strepsiade o statuă a lui Hermes, pe care bătrânul îl întreabă de sfat, apropiind urechea de piatra statuei.
201. Un servitor al lui Strepsiade.
202. Strepsiade ironizează cuvintele lui Socrate din versul 225.
203. Socrate și Cherefon.
204. Cuvintele sânt adresate lui Xanthia.



---

---

„TIPOGRAFIILE ROMÂNE-UNITE“ RAHOVEI 50,

---

---

2  
11

2/0 1992 22/10

21  
1182

Carte Anticariat  
Lei 4